

Frankrijk - Sentier Saint Dagobert - 107 KM

Lengte

De totale afstand van de rondwandeling is 107 km, verdeeld over 5 dagetappes

Startpunt

Stenay is startpunt en eindpunt van deze 5-daagse rondwandeling

Topokaarten

IGN 1:25.000, 31100 Carigan
IGN 1:25 000, 3110E Montmédy
IGN 1:25 000, 3111E Sivry-sur-Meuse
IGN 1:25 000, 3111O Stenay
IGN 1:25 000, 32100 Damvillers
IGN 1:50.000, Nord Meusien

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

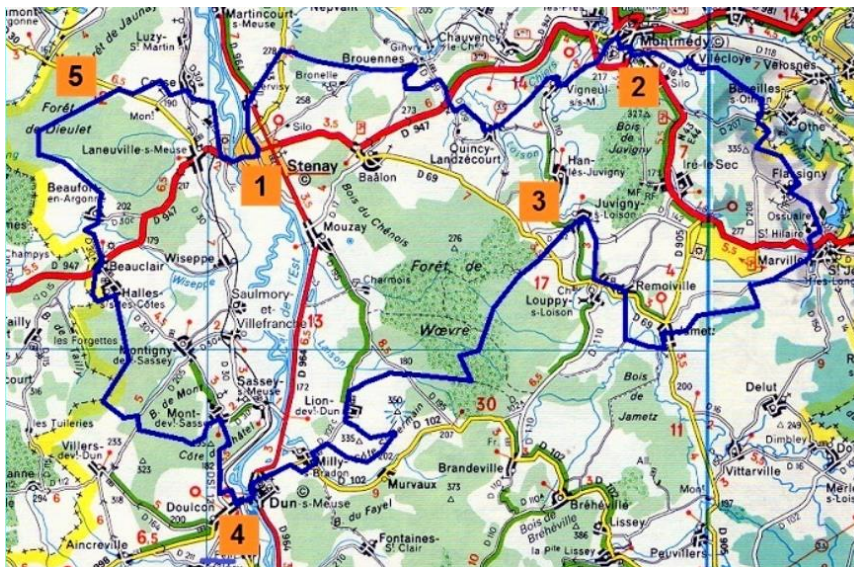

Deze meerdaagse thematische rondwandeling met een lengte van ongeveer 107 kilometer voert ons in het Franse Departement Meuse door de heuvelachtige en dunbevolkte streek rondom Stenay en Montmédy. De route is vernoemd naar de heilig verklaarde Koning Dagobert II (651-679), de laatste koning van Austrasië, dat dan deel uitmaakt van het rijk van de Merovingen. Op deze wandeling komen we langs een aantal plekken, dat de herinnering aan deze Koning Dagobert II levend houden. Zo had hij zijn kasteel in de omgeving van Stenay en is hij in 679 tijdens de jacht in het Forêt de Woëvre vermoord nabij de oorsprong van Aphrys, een bron die nu de naam draagt Fontaine de Saint Dagobert. We wandelen door landelijk heuvelachtig gebied in de regio Lotharingen op de grens van Frankrijk en België, waar ruimte en rust voor een prettig wandelklimaat zorgen! De streek is gevormd door de uitlopers van de Belgische Ardennen en staat bekend als de Gaume, die al door de Romeinen is bevolkt.

De wandelingen zijn met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Maar ten aanzien van wijzigingen of onvolledigheden in de tekst kan geen aansprakelijkheid worden aanvaard. Ondanks intensief speuren en navraag bij de plaatselijke en departementale Toeristendiensten is er geen goede Franse routebeschrijving beschikbaar. Men is aangewezen op de topografische kaarten IGN 1:25.000, zoals hiernaast vermeld, waarop de GRP aux Marches de Meuse en het Sentier Saint Dagobert zijn aangegeven. De varianten zijn in de routebeschrijving opgenomen en als GPX-bestanden beschikbaar. Jammer genoeg is er geen kaart met de route van de Sentier Saint Dagobert beschikbaar.

Routebeschrijving

Het tracé van deze wandelroute is met zorg gekozen met een voorkeur voor rustige weggetjes en kleine, smalle paadjes. Het voert door uitgestrekte bossen, weidse landbouwgebieden en de brede Maasvallei. In de verstilde en uitgestorven dorpjes en gehuchten is de tijd zichtbaar stil blijven staan en zijn vele huizen door de tand des tijds aangetast. We vertrekken vanuit Stenay en verlaten het dal van de Maas om langs de Ruisseau de Baalon en het beekdal van de Chiers het vestingstadje Montmédy te bereiken. Dan dalen we af naar Villecloye en het beekdal van de Othain. Voorbij aan Bazeilles-sur-Othain, Flassigny en na het bijzondere kerkhof Saint Hilaire bereiken we Marville. Vanhier gaat Sentier Saint Dagobert door wijds landbouwgebied en bos naar het uitgestrekte Forêt de Woëvre langs kleine gehuchten en dorpjes als Jametz, Remoiville, Louppy-sur-Loison en Juvigny-sur-Loison. Langs Fontaine de Saint Dagobert en over de Côte St Germain dalen we af naar het Maasdal en Dun-sur-Meuse. Ten westen van de Maas verloopt de route opnieuw door uitgestrekte bosgebieden van Grande Rappe, Bois de Montigny en het Fôret de Dieulet. We wandelen door de verstilde dorpjes Mont-devant-Sasse, Halles-sous-les-Côtes en Beaufort-en-Argonne met de typische bouwstijl uit het midden van de 19e eeuw. Zo komen we opnieuw in het dal van de Maas en keren via Cesse terug naar ons uitgangspunt Stenay. Onderweg is het aan te bevelen een bezoek te brengen aan het kasteel Haut-Charmois en de Église Saint Pierre et Saint Paul in Mouzay.

We hebben Sentier Saint Dagobert in de 5 dagen gelopen. Het zijn de volgende dagwandelingen:

- Dag 1 Stenay - Cervizy - Brouennes - Quincy-Landzécourt - Montmédy - 24 km
- Dag 2 Montmédy - Marville- Jametz - Juvigny-sur-Loison - 26 km
- Dag 3 Juvigny-sur-Loison - Lion-devant-Dune - Dun-sur-Meuse - 22 km
- Dag 4 Dun-sur-Meuse - Mont-devant-Sassy - Halles-sous-les-Côtes - La Maison Blanche - 26 km
- Dag 5 La Maison Blanche - Cesse - Stenay - 8 km

Het Sentier Saint Dagobert kan worden aangemerkt als een pittige wandeling, die voor een gedeelte loopt over het traject van de Grande Randonnée de Pays aux Marches de Meuse Nord met de geelrode markering en de minder goed gemarkeerde route van het Sentier Saint Dagobert. We hebben rekening houdend het landschap en soms voor varianten en eigen aanpassingen gekozen. Zo is het traject van de GRP aux Marches de Meuse Nord vanaf Beaufort-en-Argonne door het Fôret de Dieulet drastisch gewijzigd. Ook hebben we voor het oorspronkelijke traject gekozen naar La Maison Blanche. De route is over het algemeen goed gemarkeerd en de routemarkeringen zijn redelijk op orde. Het gebruik van een topografische kaart en GPS is gewenst. Waar de markering te wensen overlaat en de controle al enige tijd achtergebleven is, moet je alert zijn en goed opletten! Wie oude paden bewandelt, zal ervaren dat het gebruik GPS onontbeerlijk is door de soms moeilijke toegankelijkheid in de uitgestrekte bosgebieden!

Traject 1 - Sentier Saint Dagobert - 24 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 24 KM

Startpunt

Stenay is startpunt en eindpunt van deze dagwandeling is Montmédy

Parkeren

Startpunt in Stenay aan de Rue du Port
Eindpunt in Montmédy op parkeerplaats Aldi

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Stenay - Cervizy - Brouennes - Quincy-Landécourt - Montmédy - 24 km

Deze eerste etappe begint behoedzaam zonder al te veel inspanningen. We verlaten Stenay en volgen het dal van de Maas naar Cervizy. Hier laten we de Maasvallei achter ons en klimmen langs het windmolenpark naar het Bos van Bronelle. Dan dalen we af naar Brouennes waarna we door het golvende landschap het verstilde dorp Quincy-Landécourt aan de Loison bereiken. De GRP aux Marches de Meuse Nord leidt ons dan naar de vallei van de Chiers naar Vigneul-sous-Montmédy. Klimmend langs de voet van de vestingwerken bereiken we de indrukwekkende citadel van Montmédy om dan door de benedenstad naar ons eindpunt van de dagetappe te komen.

Routebeschrijving

1 De eerste etappe van het Sentier Saint Dagobert vertrekt vanuit het oude stadje Stenay. De Place Raymond Poincaré is vertrekpunt van dit eerste traject van het Sentier Saint Dagobert. Van hier wandelen we noordwaarts langs de Église St. Gregoire richting de oever van het kanaal dat parallel aan de Maas verloopt tot we het kleine dorpje Cervizy bereiken, ongeveer 2 km ten noorden van Stenay. We steken de Route Nationale over en verlaten na de laatste bebouwing van Cervizy de Maasvallei. Een klimmetje brengt ons na 2 km langs een windmolenpark, dat hier in 2006 is gebouwd, naar de D13, die

we 400 meter naar links volgen om dan vervolgens na de bosschage rechtsaf een veldweg in te slaan. We volgen nu deze steenslagweg tot op een kruispunt van paden bij de toegang van het grote Bois de Bronelle. Rechtdoor is het bos privé, we houden hier rechts aan en beginnen aan een lange en mooie doorsteek van het Bois de Bronelle. De bospassage eindigt bij Les Rappes in een open landbouwgebied. Hier hebben we naar rechts zicht op het in de kleine beekvallei van de Ruisseau des Fonds de Mort gelegen Château de Bronelle.

2 Langs de bosrand verder rechtdoor wandelend is het bosgedeelte links van ons opgedeeld in kleine percelen, die op de topokaart met de naam 'Aiséments' vermeld staan. Deze dienden zonder twijfel voor de armere inwoners van het dorpje Brouennes om hen te voorzien van brandhout. Niet ongewoon in de streek. 'Aiséments' betekent zoiets als 'verlichting', zeg maar het draagbaar maken van de primaire levensbehoeften voor de bevolking. Meestal waren het gronden van een eerder matige kwaliteit die de lokale kasteelheer en grootgrondbezitter ter beschikking stelden aan de families in de dorpen. De veldweg verloopt nu weer het bos in en met een paar bochten over een hobbelig graspad en langs een weide en tussen de akkers dalen we af naar een asfaltwegje tussen het Château de Bronelle en het dorpje Brouennes. We slaan linksaf de geel-rode markering volgend en komen langs een aantal vijvers, die in het beekdal van de Ruisseau de Baalon liggen. Zo bereiken de eerste huizen van Brouennes, een van de meest karakteristieke dorpen met lintbebouwing in de regio, gebouwd langs het riviertje de Baâlon. Door de vele steengroeven in de omgeving zijn bijna alle huizen gebouwd van mergel, de lokale steensoort met zijn karakteristieke gele kleur. Langs het beekje vinden we ook het gerestaureerd lavoir (wasplaats). Voor dit lavoir en de ruïne van een oude watermolen slaan we in de dorpsstraat rechtsaf.

3 We laten de bebouwing achter ons en stijgen licht over een asfaltwegje. Naar rechts hebben we mooie uitzichten over de beekvallei van de Ruisseau de Brouennes en de vijvers. Na ongeveer een kilometer op een kleine open plek bij een splitsing van veldwegen nemen we de veldweg die links omhoog loopt door de akkers. Dit pad staat op de topografische kaart vermeld als Route de Poiriers. Zo komen we na een stijging van bijna 100 meter hoogteverschil bij de bosrand van Les Chênois de Brouennes. We gaan het bos niet in maar blijven de

bosrand volgen. Het pad daalt eerst over een graspad, dan over een stenige veldweg door het open landbouwgebied. Op het asfalt van de D209 slaan we rechtsaf tot we na één kilometer bij een wegwijk de D947 bereiken, de drukke doorgaande weg van Stenay naar Montmédy. Hier steken we over en wandelen rechtuit tot in een afdaling na 300 meter naar links een weinig opvallend graspad inslaan. Langs de bosrand van het Bois de la Sarthe lopen we door tot het punt waar het bos naar links afbuigt. Hier kiezen we de route naar rechts. We steken de nog kleine Ruisseau de la Charpenterie over en vervolgen de route langs een weiland en de bosrand. Het vochtige kalklandschap is een ideaalbiotoop voor orchideeën. De veldweg gaat verderop in het zicht van Quincy-Landzécourt over in een onverhard pad. Langs het kerkhof bereiken we de bebouwing van Quincy-Landzécourt.

4 Door de Rue de la Vaux komen we bij de Mairie van het mooie bloemendorp, dat is gelegen aan weerszijde van het riviertje de Loison. Deze deelt het dorpje in tweeën. Opgravingen hebben het rijke verleden van Quincy blootgelegd. Er zijn vele voorwerpen opgegraven en verdeeld onder de musea in de regio. De statuten van het op de westoever van de Loison gelegen Quincy gaan terug tot het jaar 770 als het toebehoort aan de Hertog Bozon van Stenay. Landzécourt op de rechter oever van de Loison is gesticht in 1109 door Gothelin de Landzécourt. Bij het gemeentehuis met zijn blauwe luiken gaan we links af de Rue de l'Église in en meteen valt het tweede huis aan de linkerkant op met een bijzondere voordeur. Op de latei staat geschreven: l'an 9. Deze verwijst naar de Franse Republikeinse jaartelling voor het jaar 1800. Op de hoek van deze gevel naast de regenpijp hangt op de eerste verdieping een bijzondere zonnewijzer. De zonnewijzer is beschadigd in WOII en is niet meer gerestaureerd. Dan passeren we de Église Saint Martin (1738-1830) met kerktoeren met 3 uurwerken van de Franse klokkemaker Paul Bodet uit 1910. Naast de kerk komen we langs de goed onderhouden voormalige pastorie uit 1820. Opvallend zijn bij een aantal huizen in deze streek van de Gaume en Frans Lotharingen de ovale muuropeningen op ooghoogte boven de gootsteen en om ongezien te gluren naar wat er zich op straat afspeelt.

5 Dan gaat de route over de brug van de Loison langs een picknickplaats en een bron rechtuit door de Rue Haute tot in de bocht van de D209 naar Montmédy. Links langs het huis met de blauwe

luiken kiezen we de grasbaan, die al klimmend de bebouwing achter ons laat. Voorbij een veldkruis komen we op een bochtige veldweg. Licht stijgend en steeds in noordoostelijke richting gaat het over deze zeer oude steenweg, zoals we verderop bemerken, in de richting van Vigneul-sous-Montmédy. We blijven het pad verscheidene kilometers volgen, waarbij we naar links zicht hebben op het lager gelegen dal van de Loison en de bredere Chiers. Langs de bosrand van het Bois du Hoche en het Bois de Bochet wandelen we tot de weg licht links afbuigt om sterker te dalen en voorbij een wegwijk op het asfalt uit te komen. We dalen en draaien naar rechts om Vigneul-sous-Montmédy binnen te lopen. Hier in het dal van de Chiers slaat in 1657 de Zonnekoning Louis XIV (1638-1715) tijdens het beleg van het Spaanse bolwerk Montmédy zijn kamp op in het veld dat nu nog bekend staat als Pré du Roi. In het dorpje wandelen we op de T-splitsing naar rechts langs de Église Saint Pierre met de glas-inlood ramen van Henne (1930) en die van Etienne en Mouilleron, gemaakt in Bar-le-Duc in 1901.

6 Bij de kerk slaan we linksaf en passeren we de brug over de Chiers. Nu volgen we de D110 al klimmend uit de vallei van de Chiers. We komen langs de verlaten Chapelle de la Croix en houden op de splitsing rechts aan tot we de D947, de drukke rondweg om Montmédy bereiken. Hier steken we recht over en kiezen het smalle asfaltweggetje, dat naar boven klimt naar het bolwerk Montmédy. Na honderd meter gaat onze route naar rechts en verlaten we het asfalt. Het bospaadje leidt ons langs de voet van de bastions en vestingwerken van de op een

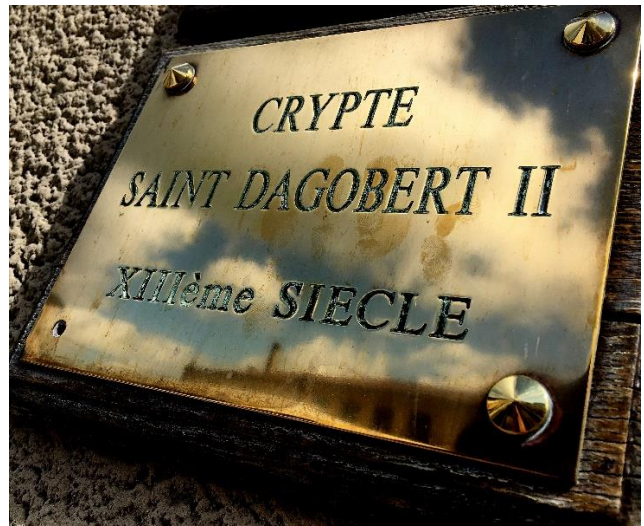
rotsige heuvel gelegen citadel Montmédy. Boven aangekomen gaan we even naar rechts en meteen naar links betreden we over een tweetal ophaalbruggen en door de stadspoort met valhekken de vesting. Als we binnen de citadel van Montmédy staan, wordt pas echt duidelijk dat dit een van de belangrijkste bouwwerken is aan de noordgrens van Frankrijk. We verlaten de citadel van Montmédy direct door het naast de toegangspoort gelegen gangenstelsel, dat ons met enkele doorkosten in twee etages buiten de omwalling van het bolwerk brengt. Steil dalen we door het omringende bos af naar de benedenstad van Montmédy. We steken de Rue Neuve over en komen door de Chemin du Rem-part aan de drukke D643. Hier gaat de route even naar rechts tot het verkeerspleintje, waar we linksaf slaan en de brug over het riviertje de Chiers passeren. We nemen de eerste weg naar links en laten de bebouwing achter ons. Na honderd meter bereiken we het eindpunt van deze dagwandeling: de parkeerplaats van de Aldi.

Omgevingsinformatie

Stenay

Het vermoeden bestaat dat al voor de christelijke tijdrekening hier een Romeinse nederzetting moet zijn geweest. Het is echter pas in de periode van de Merovingers dat Stenay zich ontwikkelt als regionale hoofdstad. Zo bouwt hier Theuderik (485-533), de oudste zoon van de eerste koning der Franken Clovis (466 - 511), in de 6e eeuw een paleis. Hij wordt later in Stenay ook begraven, evenals zijn nakomelingen. In de korte periode dat Koning Dagobert II als laatste koning van Austrasië aan de macht is, verblijft hij meermaals in Stenay en als hij in december 679 in het Bois de Woëvre wordt vermoord tijdens een jachtpartij, krijgt hij ook hier in de inmiddels al lang verdwenen Église Saint Rémy zijn graf. In de Middeleeuwen is Stenay een tijd lang eigendom van de Heren van Bouillon. En in de 17e eeuw ligt het in de vuurlinie van oorlogen en godsdienstconflicten tussen Frankrijk / Spanje en de Nederlanden. Nu is Stenay een rustig provinciestadje. In het centrum vinden we op de Place de la République oude handelspanden in arcadestijl, een kiosk en het gemeentehuis met er achter de 19e eeuwse in Classicistische stijl gebouwde Église St. Gregoire. Aan de Place Raymond Poincaré vinden we in een gewoon herenhuis het museum van de Cercle Saint Dagobert

met onder de grond een crypte. Deze is In 1965 ontdekt is door architect Laplante met de restanten van de oude kerk van Sint Dagobert, een gebouwtje dat wellicht al voor het jaar 1000 is gebouwd. In de 17e eeuw verdwijnt de Sint Dagobertkerk bij de herbouw van de citadel van Stenay. Tussen de brokstukken, die worden ontdekt, hoort het oude portaal met timpaan. In 1993 schenkt mevrouw Laplante de stenen aan de Cercle Saint Dagobert, die er vanaf 1997 mee aan de slag gaat in de kelder onder het huis op de Place Raymond Poincaré. Geduldig wordt alles steen voor steen gereconstrueerd. Pronkstuk is het timpaan, een eenvoudig beeldhouwd tafereeltje, waarop 3 personen zijn afgebeeld. Mogelijk aan beide zijden de aanbidende schenkers van de kerk met middenin een heilige. Waarschijnlijk is die heilige Sint Dagobert II zelf.

Elders op het portaal zie je nog eenvoudige bladmotieven beeldhouwd. Het geheel dateert wellicht uit de 13de eeuw, de stijl sluit immers aan bij de overgang van de Romaanse naar de Gotische periode. De oorspronkelijke Dagobertkerk is wellicht nog een paar eeuwen ouder.

Château de Bronelle

Het Château de Bronelle bestaat uit een kasteel, een kapel en bijgebouwen omgeven door muren. Vanaf 1463 is het in het bezit van François d'Ornes en zijn nazaten. Het kent een rijke geschiedenis en heeft In de loop van de tijd het vele adellijke bezitters gehad. Vanaf 1880 is het verwaarloosde kasteel in bezit van de familie Maret, die het Château, dat in de 17e eeuw is herbouwd, heeft gerestaureerd en volledig aangepast aan de stijl van het begin van de 16e eeuw. Daarmee is het een van de mooiste kastelen in de verre omtrek. Het is gebouwd volgens een rechthoekig plan met 3 vleugels in een U-vorm rond een binnenplaats. Het hoofdgebouw met leien mansardedak, bestaat uit 2 vleugels aan beide zijden aan de kant van de binnenplaats en 2 andere vleugels aan de kant van het park. De gevelfaçades zijn symmetrisch met 2 niveaus van rechthoekige ramen en een rij van fronton ramen. De noordelijke façade kijkt uit op een groot park en is het meest gedecoreerde en elegante deel van het Château. Hier wisselen kolommen met militaire symbolen en ramen elkaar af. De lange oostelijke vleugel van de bijgebouwen heeft een 17e eeuwse koetsdeur in de vorm van een rijkelijk gedecoreerde mand. In de westelijke vleugel geeft een gelijksoortige deur met een andere decoratie toegang tot het park waarin de moderne kapel staat. Opvallend was ooit de monumentale toegangspoort, afkomstig van het Ministerie voor Oorlog. Maar deze is verdwenen

afkomstig van het Ministerie voor Oorlog. Maar deze is verdwenen

Quincy-Landzécourt

Dit mooie bloemendorp, is gelegen aan weerszijde van het riviertje de Loison, dat het dorpje in tweeën deelt. Opgravingen hebben het rijke verleden van Quincy blootgelegd. Er zijn vele voorwerpen opgegraven en verdeeld onder de musea in de regio. De statuten van het op de westoever van de Loison gelegen Quincy gaan terug tot het jaar 770 als het toebehoort aan de Hertog Bozon van Stenay. Landzécourt op de rechteroever van de Loison is in 1109 gesticht door Gotherlin de Landzécourt. In de nabijheid van het gemeentehuis met zijn blauwe luiken valt in de Rue de l'Église in een huis op met een bijzondere voordeur. Op de latei boven de deur staat geschreven: l'an 9. Dit verwijst naar de Franse Republikeinse jaartelling voor het jaar 1800. Op de hoek van deze gevel naast de regenpijp hangt op de eerste verdieping een bijzondere zonnewijzer. De zonnewijzer is beschadigd in WOII en is niet meer gerestaureerd. Opvallend aan de Église Saint Martin (1738-1830) is de kerktoeren met 3 uurwerken van de Franse klokkenmaker

Paul Bodet uit 1910. Naast de kerk komen we langs de goed onderhouden voormalige pastorie uit 1820. Opvallend zijn bij een aantal huizen in deze streek van de Gaume en Frans Lotharingen de ovale muuropeningen op ooghoogte boven de gootsteen en om ongezien te gluren naar wat er zich op straat afspeelt.

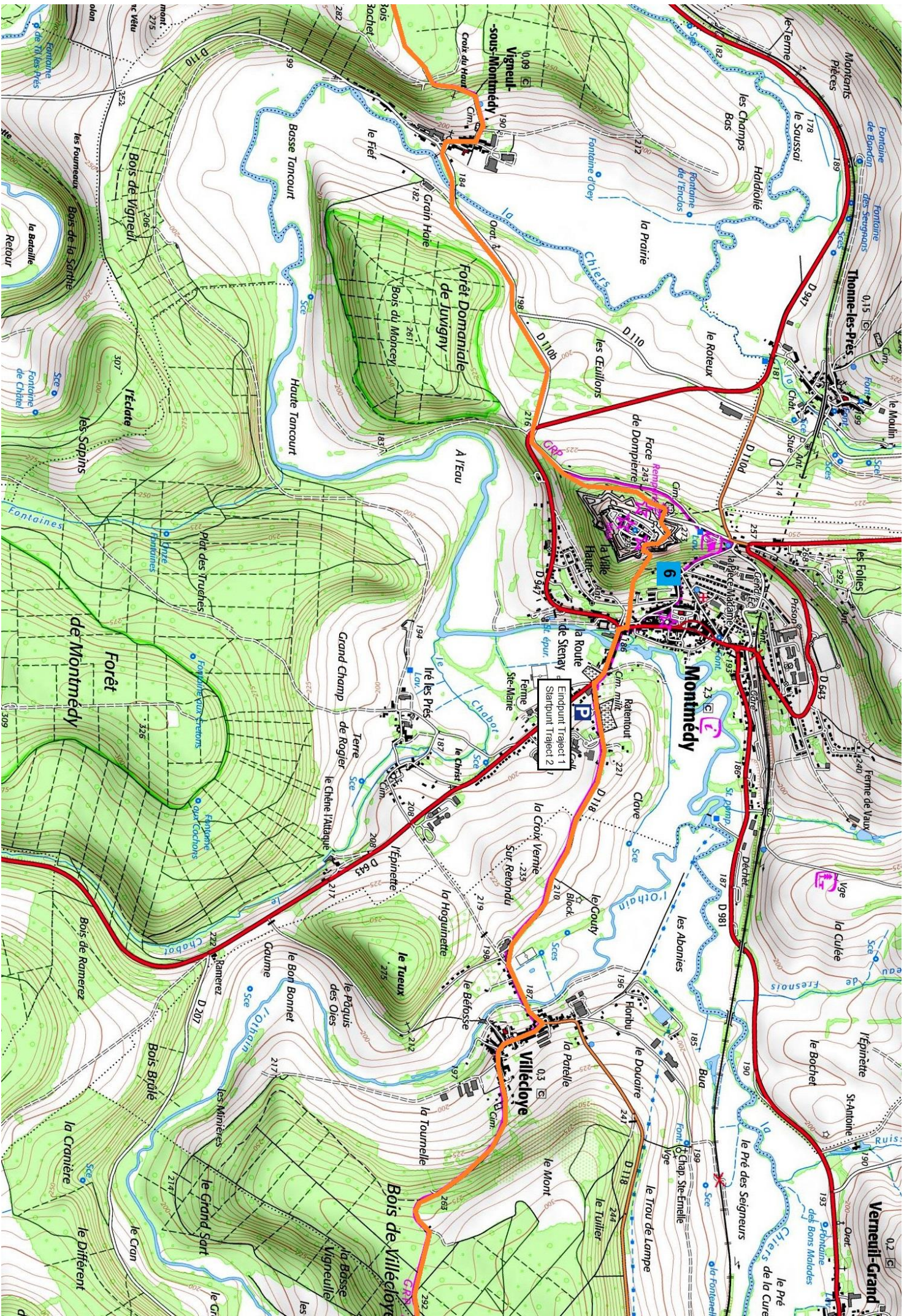
Montmédy

Het binnen wallen en stadsmuur gelegen stadje is in 1545 onder de heerschappij van Karel V (1500-1558) als citadel gebouwd en in de 17e eeuw aangepast door Sébastien Le Prestre de Vauban (1633-1707). Na de Frans-Duitse oorlog (1870-1871) is de citadel door Raymond Adolphe Séré de Rivières (1815-1895) ingericht met militaire kazematten inricht. Vandaag de dag is de omwalling van Vauban één van de best bewaarde in Europa. Met alle hoekjes en insnijdingen inbegrepen is de omwalling bijna 6 km lang. Ze is ook voorzien van een 2 km lange gracht. Met deze Citadel van Montmédy is een prachtig stukje krijgsgeschiedenis bewaard gebleven. Binnen de wallen en stadsmuur vinden we een alleraardigst dorpje waar nog steeds een aantal huizen gerestaureerd worden. Als na WOI de strategische rol van Montmédy-Haut voorbij is, raken vele huizen in verval, waaronder het refugiehuis van de Abdij Notre Dame d'Orval. Een aantal van de kazematten in de citadel zijn nu verhuurd als atelier voor kunstenaars. Ook de Église Saint Martin, gebouwd tussen 1753 en 1757 in eenvoudige Neo-Classicistische stijl, die typisch is voor kerken in garnizoenssteden, is gerenoveerd. Het 18e eeuwse orgel, gedemonteerd en verwijderd door de Duitse bezetter tijdens WOI, is in 2013 weer als nieuw orgel geplaatst. De kerk zelf is nu in gebruik voor conferenties, tentoonstellingen en concerten. In de citadel zijn ook een tweetal musea gevestigd. Het museum van de vestingwerken vertelt het verhaal van de vesting en laat je het leven zien van de soldaten die er gevestigd waren. Het museum van Jules Bastien Lepage is een museum gewijd aan de hier in de streek geboortige naturalistische schilder uit de 19e eeuw die vooral taferelen van het platteland geschilderd heeft.

Traject 2 - Sentier Saint Dagobert - 26 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 26 KM

Startpunt

Montmédy is startpunt en eindpunt van deze dagwandeling is Juvigny-sur-Loison

Parkeren

Startpunt in Montmédy op parkeerplaats Aldi supermarkt. Eindpunt Église Saint Denis in Juvigny-sur-Loison.

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Montmédy - Marville- Jametz - Juvigny-sur-Loison - 26 km

Deze dagetappe is lang maar boeiend! We starten vanuit Montmédy met een paar kilometer asfalt naar het typisch Lotharings dorp Villécloye. We steken hier het riviertje de Othain over. Door het Bois de Villécloye en over bos- en veldwegen dalen we af naar Bazeilles-sur-Othain en bereiken dan verderop het piepkleine Flassigny. Dan gaat de route naar het zeer bijzondere kerkhof van Saint Hilaire. Vanhier dalen we af naar het rustieke oude stadje Marville. Nu volgt een lang traject naar Jametz. Onze route verloopt hier door het uitgestrekte Bois des Huttes. Van Jametz wandelen we steeds in de nabijheid van het riviertje de Loison langs Remoiville en Louppy-sur-Loison naar het eindpunt in Juvigny-sur-Loison.

Routebeschrijving

1 deze etappe vertrekken we vanuit Montmédy vanaf de parkeerplaats bij de Aldi-supermarkt in de richting van Villécloye. Links van de weg ligt een Duits oorlogskerkhof. Tot Villécloye gaat de route een kleine 2 kilometer over een asfaltweg, waarbij we aan de linkerkzijde een mooi uitzicht hebben over de valleien van Othain en Chiers en de dorpjes die er vrij harmonieus in het landschap liggen. In Villécloye dalen we even om de Othain over te steken. Na 100 meter gaan we rechtsaf de Rue de l'Eglise in langs de 18e eeuwse Église Saint Maximin met ervoor de gedenkzuil voor de gevallen van WO1. Opvallend zijn een aantal mooie oude zandstenen

Huizen uit de 17e-19e eeuw, een bouwstijl die aansluit bij die van de Gaume en duiden op een periode van voorspoed. Aan het einde van de straat wandelen we naar links, de Rue du Chauffour in. We passeren een bron en even verderop het kerkhof met op het oude gedeelte vele gietijzeren kruisen, die de grafzerken sieren. Kort na het kerkhof maakt de weg een bocht naar rechts. Een informatiebord geeft hier uitleg over de unieke flora met orchideeën in het kleine reservaat met kalkgrasland dat we passeren. Het asfaltweggetje gaat over in een onverharde weg en we komen in het Bois de Villécloye. Op een driesprong houden we rechts aan. Verderop

op een kruising van bospaden bij een majestueuze eik wandelen we rechtuit en volgt er een lange afdaling door het bosgebied La Haute Vigneulle tot voor ons de kerktoeren van Bazeilles-sur-Othain opdoemt. Langs een veldkruis tussen 2 dikke lindebomen komen we in het verstilde dorp.

2 We dalen af naar de kerk Église Saint Martin uit 1755 met klokkentoren uit 1827 en houden er rechts aan om nog even verder linksaf af te zakken tot de 18e eeuwse brug over de Othain. Hier in de nabijheid heeft ooit de oude watermolen uit 1700 gestaan, die met zijn drie waterschoepen de molen voor meel en de pers voor olie hebben aangedreven. Rechtdoor over de Othain klimmen we door de Rue Haute uit het beekdal van de Othain tot we op een T-splitsing met de D207 staan, waar we bij het wegwkruis de asfaltweg linksaf nemen door het bosgebied Les Claires Chênes. Aan onze linkerzijde hebben we een panoramisch uitzicht op Bazeilles-sur-Othain. Hogerop draait deze weg naar rechts en stijgt flink door het Bois du Pont naar een uitgestrekt landbouwplateau. Aan de bosrand negeren we linksaf de weg in de richting Othe en we wandelen rechtdoor langs de weidse akkers met tarwe, gerst en koolzaad. Voorbij de afslag aan de rechterzijde naar het boerderijencomplex Le Haut Mont gaan we voor het bos naar links het onverharde pad in. We kiezen ervoor vanaf hier de gemarkeerde route van de GRP aux Marches de Meuse Nord te verlaten en een eigen route te kiezen. We volgen dit onverharde pad opnieuw langs uitgestrekte akkers en voorbij een gietijzeren veldkruis dalen we af naar het piepkleine gehucht Flassigny.

3 Flassigny is tot het midden van de 18e eeuw politiek in tweeën gedeeld: Flassigny La Grande en Flassigny Le Petit, gescheiden door een stroompje

We komen het gehucht binnen via Grande Flassigny door de Grande Rue en passeren de Église Saint Martin met ernaast de oude pastorie uit 1743. Aan de andere zijde van de kerk staat een kasteelachtige huis met ronde hoektoren. Ervoor staat de dubbele hardstenen drinkbak van de bron die zich nog met water vult. Aangekomen op de T-splitsing gaat de route naar links en over het stroompje passeren we bij het verlaten van Petit Flassigny aan de linkerzijde een machtig herenhuis, In de bocht naar rechts bij een klein kapelletje gaan we rechtdoor omhoog en lopen langs de stenen muur over een onverhard pad. We klimmen door bos en komen op het hoogste punt langs een oude linde. Rechtdoor en langzaam afdalend door het bosgebied La Maladrerie wandelen we bij het open weidegebied rechtdoor aan langs het prikkeldraad en negeren de afslag rechts. De grasbaan geeft ons aan de linkerzijde een panoramisch uitzicht over de vallei van de Othain en het recreatiedomein 'Vallée de l'Othain'.

4 Als we in de helling aan onze rechterzijde een de kleine onopvallende doorsteek zien, nemen we dit smalle bospad omhoog en staan binnen enkele tientallen meters aan het kerkhof van Saint Hilaire. Deze haast verborgen gelegen kapel en kerkhof van Saint Hilaire is een bezoek meer dan waard! Langs het huis van de bewaker verlaten we het kerkhof van Saint Hilaire en kiezen op de parkeerplaats het voetpad naar rechts. Door een steil bomenlaantje dalen we af in de richting van Marville, waar we de drukke N43 oversteken en rechtdoor Marville binnenwandelen. Met de bocht naar links komen we verderop aan een viersprong voor de brug over het stroompje van de Ruisseau du Crédon. Hier gaan we op de viersprong bijna rechtdoor de Rue de Remoiville in. Even goed opletten! Na 200 meter is er bij de laatste lichtmast een smal pad naar rechts dat naar het Lavoir de la Baurette

voert, een openbare wasplaats met 8 wasbekkens gevoed door een stroompje, dat uitstroomt in de Ruisseau du Crédon. De moeite waard voor een bezoekje! We slaan na goed 50 meter linksaf de Rue de Chavillard en laten weldra de bebouwing achter ons. We houden het asfalt naar rechts aan in en stijgen flink naar een open landbouwplateau. Aan onze rechterzijde is in de verte de afrastering van een voormalige militaire vliegveld te zien. Na 1,5 km komt er scherp van links een asfaltweg vanaf Marville bij. De mogelijkheden naar rechts negeren we tot we op een duidelijke kruising voor de onverharde weg linksaf kiezen.

5 We verlaten hier het eentonige asfalt en dalen af tot na het bosgebiedje aan onze linkerhand en voorbij het onverharde pad aan de linkerzijde. De helling klimt hier weer een beetje en dan slaan we scherp rechtsaf over de grasbaan tot aan het bosgebied. Hier betreden we rechtuit het uitgestrekte Bois des Huttes. Voor de jachthut met aan de balk een aantal jachttrofeeën slaan we linksaf. Duidelijk wordt dat het de paden ongebaand zijn en we met de GPS onze route nauwgezet in de gaten moeten houden! We nemen de eerste grasbaan naar rechts, die geleidelijk klimt naar een hoogte van 283 over een afstand van 400 meter. Hier gaat onze route

duidelijk naar links. Aan de toestand van deze brede grasbaan, die op veel plaatsen is omgewoeld, is te zien dat in dit uitgestrekte bosgebied de wilde zwijnen in grote rotten aanwezig zijn. We volgen de grasbaan op dit traject zo'n 2 kilometer tot het punt waar het bos aan de rechterzijde ophoudt. We blijven op het pad en met de hoogspanningsmasten aan de linkerkant komen we op het asfalt van de Rue de Marville. Linksaf bereiken we de eerste huizen van het dorpje Jametz. Op de kruising met de D69 gaat de route linksaf en wandelen we door de Rue Grande Rue tot aan het monument voor de gevallen van WOI op het kleine pleintje tegenover de Église Saint Pierre-ès-Liens. We wandelen we

de Rue de la Place in en slaan aan het einde linksaf. In de Rue du Moulin wijst een lege plek naar de plaats waar aan een kleine aftakking van de Loison ooit een watermolen moet hebben gestaan. Op de T-splitsing gaat de route naar rechts en passeren we voor de rode brug over de Loison de Chapelle Notre Dame du Grand Pont. Deze kapel is aan het begin van de 20e eeuw gebouwd om een beeldje te kunnen plaatsen van Maria met kind, dat na WOI in een oude boom is gevonden. Nu is het beeld in de kapel verdwenen! Het asfaltwegje steekt na het kapelletje de brug aan de Loison over.

6 De route gaat direct rechtsaf op de oever van de Loison en buigt verderop als grasbaan linksaf. Door een bosje en langs weilanden slaan we bij een picknickplaats rechtsaf het asfaltwegje in dat naar Remoiville leidt. Een Jakobsschelp verraadt dat de routemarkering hier het gezelschap krijgt van het pelgrimspad naar Santiago de Compostela. Over de brug van de Loison steken we de D69 over en wandelen Remoiville in door de Rue du Pont. De Lotharingse huizen van dit dorp uit de 18e en 19e eeuw zijn voornamelijk boerderijen met grote karrenpoorten en kleine arbeidershuizen met kleine openingen. We zijn hier in het dorp van Sint Jacobus, gelegen aan één van de vele routes naar Santiago de Compostela. Nog voor de Église Saint Jacques slaan we linksaf de Rue du Moulin in om dan rechts de Rue Saint Jacques te

vervolgen. We passeren het kerkhof met naast de begraafplaats het zandstenen calvariekruis Croix Saint Jacques uit 1748, een rijksmonument. Langs het kerkhof dalen we af tot de doorgaande weg D69. Links over de Loison hebben we zicht op Louppy-sur-Loison met op een heuvel gelegen Église Saint Martin, het uit de 17e eeuw stammende Château, en de restanten van een feodaal kasteel.

7 We slaan rechtsaf op de D69 en komen links langs de weg aan de voet van de ruïne van het oorspronkelijk feodale kasteel uit de 13e of 14e eeuw. Een uitstapje van de route leidt ons linksaf naar Louppy-sur-Loison naar het grote imposante 17e eeuwse Château. Rechts omhoog langs de kasteelmuur komen we op het dorpsplein met de Neo-Romaanse Église Saint Martin uit 1878. Vanaf het dorpsplein dalen we af naar de D69 en wandelen even naar links om voor de brug over de Loison, ter hoogte van een grote ijzeren poort aan de linkerkant van de weg, rechtsaf een oud onverhard pad in te

slaan. Aan de rechterzijde komen we langs de op de helling gelegen Chapelle de la Madeleine met kerkhof. Het pad leidt ons allereerst langs een onderkomen en verwaarloost lavoir met 2 bassins uit het midden van de 19e eeuw. We wandelen eerst een tijdje door de vallei van de Loison. Verderop wordt het een grasbaan en karrenspoor en loopt op een verhoogd talud tussen de weiden. Steeds rechtdoor komen we uiteindelijk in de bocht uit aan de D142. Linksaf over het asfalt bereiken we na de oversteek van de Loison de bebouwing in Juvigny-sur-Loison. We steken recht over en wandelen de Rue Basse in, die een weinig klimt, om dan linksaf de Rue de l'Abbaye in te slaan. Hier heeft ooit een beeldbepalende oude Benedictinessen abdij gestaan. Aan het einde van de Rue de l'Abbaye slaan we rechtsaf waar we in de richting van de dorpskerk Église Saint Denis nog een indrukwekkend stuk van de oorspronkelijke muren rond de abdij zien. Bij de Église Saint Denis is het eindpunt van dit lange wandeltraject.

Omgevingsinformatie

Flassigny

Het kleine gehucht Flassigny is tot het midden van de 18e eeuw politiek in tweeën gedeeld: Flassigny La Grande en Flassigny Le Petit, gescheiden door een stroompje. Het heeft enkele opmerkelijke gebouwen. Aan de Grande Rue in Flassigny La Grande staat de Église Saint Martin uit 1759 die een klokkentoren met een zadeldak heeft en een hoofdbreuk met een enkel schip. Binnenin is een 18e eeuws hoofdaltaar te bewonderen, dat bijzonder mooi bewerkt is met een draaiend tabernakel. Ook staat er een prachtige preekstoel uit de 18e eeuw waarop een zaaiscene te zien is. Rechts ernaast ligt de oude pastorie uit 1743. Aan de andere zijde van de kerk vinden we een kasteelachtige versterkt huis met ronde stenen hoektoren met vierkante schietgaten en een peperbus dak. De latei aan de zuidelijke deur geeft 1572 aan. Dit kasteeltje heeft in het verleden toebehoord aan de familie Des Chalets de Kompasje en later de familie Reumont. In Flassigny Le Petit komen we langs een groot rechthoekig gebouw met een voorgevel in Renaissance stijl en veel ramen binnen een ommuurde tuin. Maar dit kasteeltje heeft duidelijk achterstallig onderhoud en heeft niet meer de uitstraling uit de tijd dat het in handen is geweest van de familie Reumont, waarvan verschillende afstammelingen een belangrijke rol hebben gespeeld in de politiek van de streek.

Cimetière Saint Hilaire

De geschiedenis van deze plek gaat minstens terug tot in de 5de eeuw! Er stond hier toen al een eerste eenvoudig kerkgebouw, voorafgegaan door een nog oudere tempel. Het huidige Romaanse kerkje dateert uit de 12e eeuw met ook een paar gotische stijlelementen uit de 14e eeuw, zoals de ciborie boven het zijaltaar en het vierkante koor met een gewelf van puntige bogen. In de kapel staat het 14e eeuwse zwart marmereen altaar en sarcofaag van Curé Hues (1345). Als in de 13e eeuw in Marville de huidige Église Saint Nicolas wordt gebouwd, blijft Saint Hilaire bewaard als begraafplaats. In de Spaanse bloei-

periode van Marville laten de lokale notabelen en rijkere handelsfamilies hun rijke zandstenen grafmonumenten op het kerkhof plaatsen. Veel van die zerken zijn later ondergebracht in het schip van het kerkje van Saint Hilaire, dat nu gerestaureerd is evenals het ossuarium met daarin sinds 1897 de keurig gerangschikte duizenden schedels en knoken uit een periode van 4 eeuwen. Het loont om even door de rijen grafzerken te wandelen met een aantal expressieve grafzerken uit de 16e eeuw.

Marville

Het historische stadje is bekend door het grote aantal in de Spaanse Renaissancestijl gebouwde huizen tijdens de Spaanse overheersing van de Gaume. Marville behoort dan tot de Spaanse Nederlanden. Het merendeel van deze prachtige huizen is gebouwd met een lichtgele poreuze kalksteen, die typisch is voor de streek. De laatste jaren is een groot aantal van de huizen in het dorp gerenoveerd. Maar er moet nog veel gebeuren om alles weer in de oorspronkelijke schoonheid terug te brengen. De geschiedenis van Marville gaat echter veel verder terug dan de Renaissance. In het begin van de 12e eeuw behoort het gebied van Marville aan de Abdij van Rebaix en er wordt een Benedictijnen klooster gevestigd. Even later laat Graaf Thiébaud I (1158 -1214), Graaf van Bar en Luxemburg er een versterkte vesting bouwen en ontstaat het dorp. Zijn erfgenamen laten het graafschap achter aan de Graven van Bar en Luxemburg, waardoor van 1270 tot 1659 de neutraliteit van het stadje verzekerd is.

Uit deze periode stamt ook de Église Saint Nicolas, waarvan de bouw op initiatief van Gravin Ermesinde du Luxembourg (1160-1214), echtgenote van Graaf Thiébaud I op de overgang van de 12e naar de 13e eeuw als priorij begonnen is. Gotische elementen stammen uit de 14e eeuw. Het blinde schip met vijf traveeën mondt uit in een vijfkantige apsis. In de zijbeuken, die gebouwd zijn tussen 1472 en 1536, vinden we zeven zijaltaren voor de gildes. De oorspronkelijk Romaanse klokkentoren op de eerste travee is in de 18e eeuw door brand verwoest en in de 19e eeuw in Barok stijl herbouwd. De in de 15e eeuw vernieuwde westelijke deur, is aan de binnenzijde gedecoreerd met de heilige Maagd met kind. Het oorspronkelijke orgel is in 1841 vervangen door een Andantino orgel van de Gebroeders Chambry, door de Duitsers in 1917 is ontmanteld. Nu is er opnieuw een klankrijk orgel. Laat-Gotische vensters sieren de zijkapellen en verder staan er enkele bijzondere beelden uit de 15e en 18e eeuw, altaren met altaarstukken en Gotische tabernakels en grafzerken. De buitenzijde is onlangs geheel gerestaureerd

17e eeuwse château in een rijke, verrassende en monumentale Renaissance stijl. Het kasteel heeft tijdens het beleg van Montmédy in 1657 als verblijfplaats gediend van de Zonnekoning Lodewijk XIV. Het kasteel is nu privé bezit. De hoog in het dorp gelegen ruïne van het andere kasteel was tijdens de conflicten van de 16de en 17de eeuw in gebruik als onderkomen en schuilplaats voor de troepen van Lotharingen, die er in de zomer van 1637 hun toevlucht zoeken in de strijd tegen de legers van Koning Lodewijk XIII. Na de inname door Nicolas Villault, Heer van de Bellefond, in juli 1637 wordt het kasteel in opdracht van Koning Lodewijk XIII verwoest.

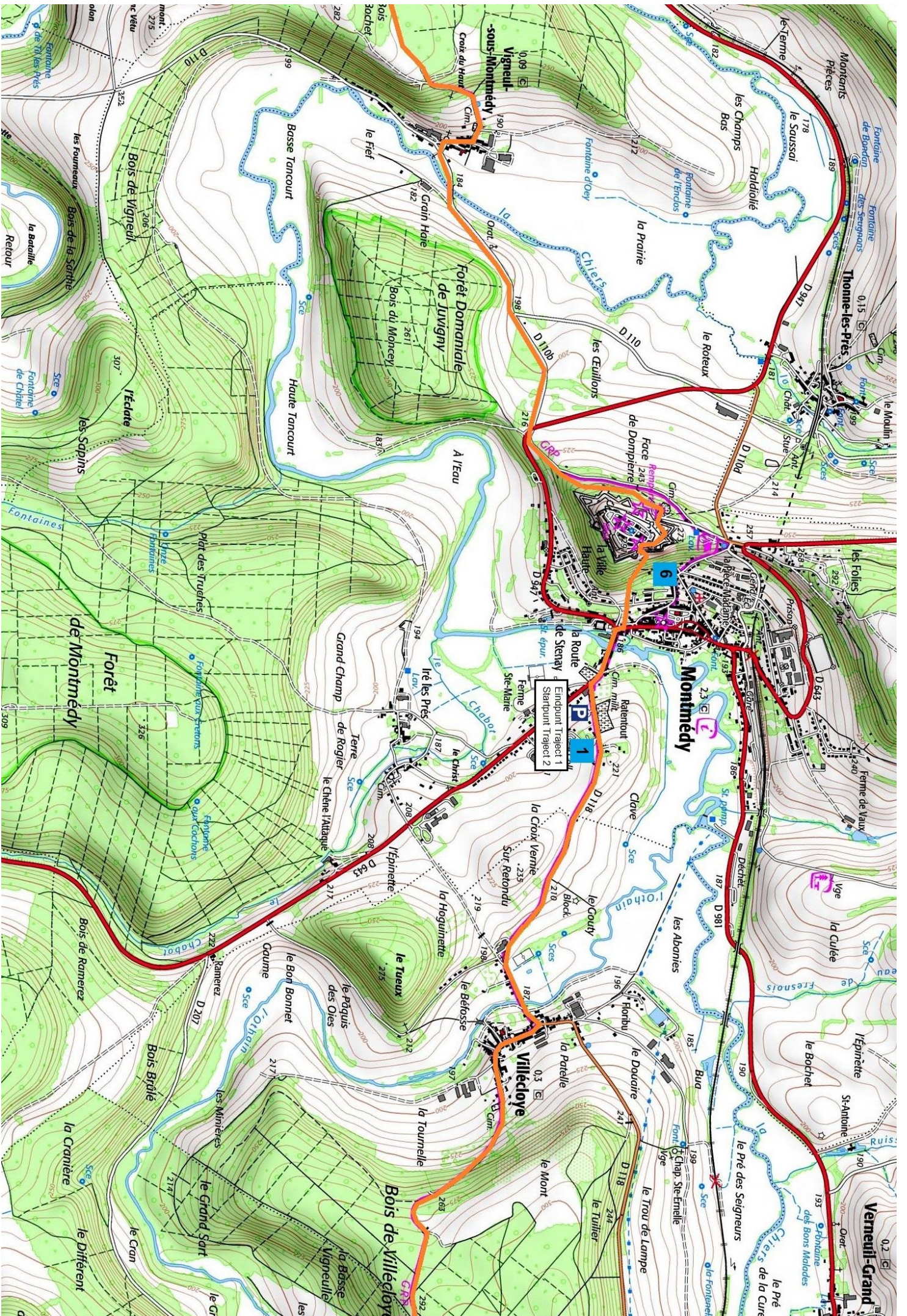
In Louppy-sur-Loison vinden we twee opmerkelijke kerkgebouwen. Op het dorpsplein staat de Neo-Romaanse Église Saint Martin uit 1878. Deze kerk is gebouwd op de ruïnes van het oude kasteel en heeft de vorm van een Latijns kruis met drie beuken met vooruitstekend transept. Het interieur is gefinancierd met een loterij, waaraan niet alleen Lotharingen deelnam, maar ook veel Franse departementen, steden in België en het Groothertogdom Luxemburg. Naast dit Neo-Romaans meubilair bewaart een reeks glas-in-loodramen de herinnering aan de oude families van het dorp, in het bijzonder die van de Vassinac d'Imécourt. Buiten het dorp ligt de Chapelle de la Madeleine. Het schip dateert uit de 11e eeuw met Romaanse ramen en is in de 16e eeuw verlengd met een nieuw gewelfd koor. De bijzonderheid van deze kerk is vooral het altaarstuk uit de late 15e eeuw. In 1840 wordt er op verzoek van Graaf Charles Theodore Gideon Vassinac een grafkapel gebouwd met opening naar het koor om er de familieleden te begraven. De kerk is versierd met fresco's, beelden van de verrijzenis en de verschillende apostelen, maar ook de wapenschilden van de heren van Louppy-sur-Loison. Rondom de kerk ligt het kerkhof.

Juvigny-sur-Loison - Voormalige Abbay Sainte-Scolastique

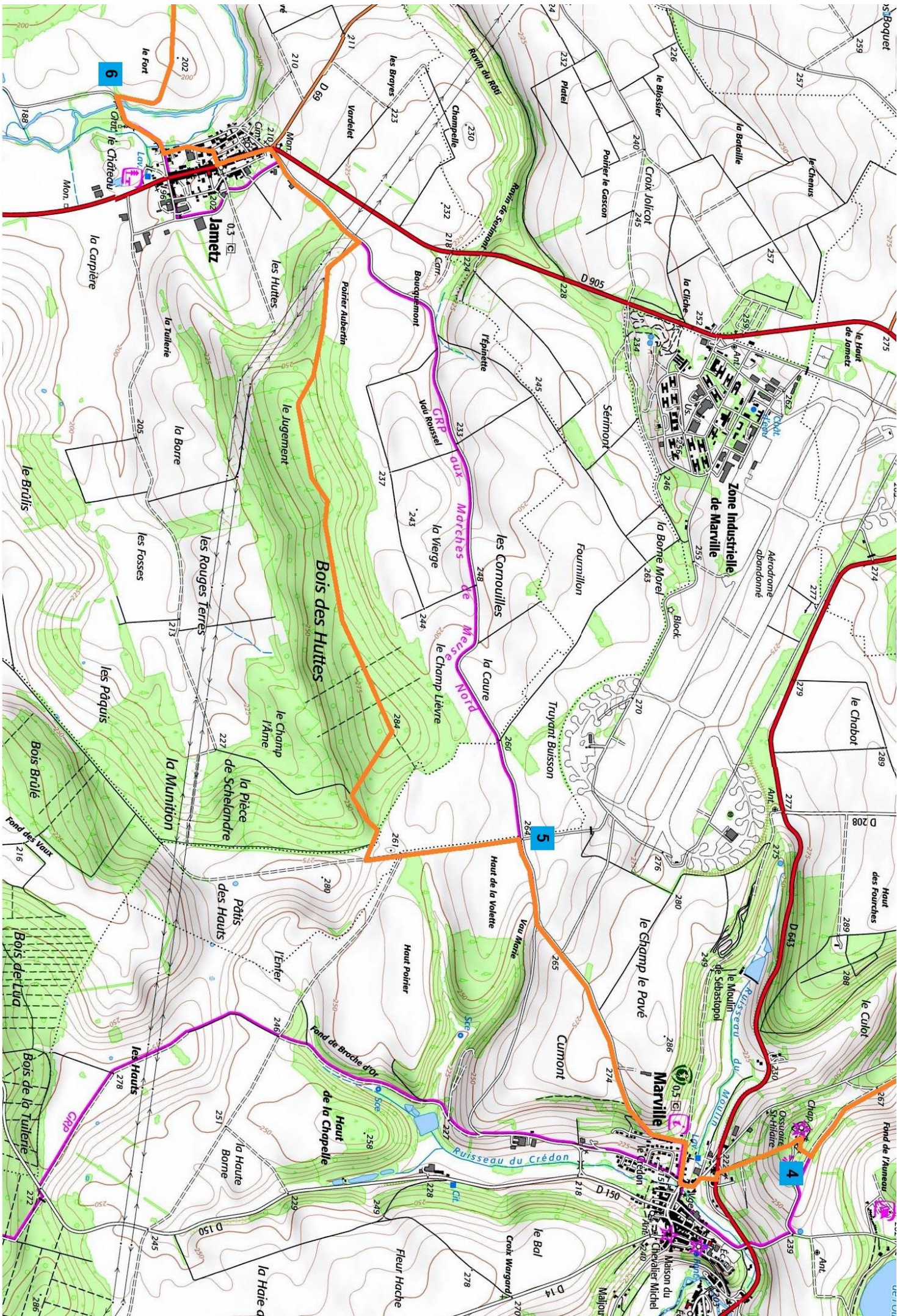

Deze oude Benedictinessen abdij is in het verleden beeldbepalend geweest voor dit dorp, dat tijdens het Ancien Régime bekend was als Juvigny-les-Dames. De abdij is gesticht in 872 door Koningin Richilde (845-910), de vrouw van Koning Karel de Kale (823-877) met als beschermheilige de H. Scholastica, van wie de relikwieën en die van H. Benedictus naar Juvigny-sur-Loison zijn overgebracht. Ondanks de turbulente periode van 1124 tot 1792 floreert de abdij. Tweeëndertig abdisen, vaak dames van

adel, volgen elkaar op aan het hoofd van dit nonnenklooster. Maar na de Franse Revolutie raakt het abdijgebouw in onbruik en vervalt. Graaf van Vassinac d'Imécourt, eigenaar van het nabij gelegen château in Louppy-sur-Loison en neef van de laatste abdis van Juvigny-sur-Loison, herstelt een gedeelte van de ruïnes en sticht er een religieus internaat voor jongens. Onder leiding van katholieke broeders krijgt de school een bepaalde bekendheid. Het gebouw is nu in gebruik door de stichting Perce Neige, een gezinsvervangend tehuis en educatiecentrum voor geestelijk gehandicapten.

Traject 3 - Sentier Saint Dagobert - 22 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 22 KM

Startpunt

Startpunt Juvigny-sur-Loison bij Église Saint Denis.
Eindpunt van deze dagwandeling in het centrum van Dun-sur-Meuse

Parkeren

Startpunt in Juvigny-sur-Loison op parkeerplaats bij Église Saint Denis.
Eindpunt parkeren aan de Rue des Clouyères in centrum van Dun-sur-Meuse

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Juvigny-sur-Loison - Lion-devant-Dune - Dun-sur-Meuse - 22 km

Vanuit Juvigny-sur-Loison verloopt de wandeling het grootste deel over rustige wegen en paden. Al snel komen we aan het uitgestrekte Fôret Domaniale de Woëvre. Zo komen we langs de Fontaine St. Dagobert, de bron van Aphrys. Het is een vredige plek in het bos, waar Koning Dagobert in 679 zou zijn vermoord. Over de Ruisseau de la Fontaine voert een kaarsrechte steenslagweg ons naar de Route de la Voie Strategique, die ons over een oude spoorbedding naar Lion-devant-Dun, brengt. Hier volgt de beklimming van de beboste Côte St. Germain met uitzicht over de Maasvallei. Over kleine landwegen wandelen we langs Milly-sur-Bradon naar het eindpunt in Dun-sur-Meuse.

Routebeschrijving

1 De dagwandeling van vandaag start vanaf de parkeerplaats bij Église Saint Denis. Door de Rue de L'Hôpital wandelen we langs het monument van de gevallen in de beide wereldoorlogen. We houden op de doorgaande weg D142 bij de Y-splitsing rechts aan richting Stenay. De bebouwing laten we achter ons en kiezen in de klim na 200 meter de eerste weg linksaf richting "Cimetière". Waar de route naar het kerkhof naar links afbuigt, wandelen we op een vijsprong van paden het meest rechtse pad bijna rechthoekig en komen op een weids landbouwplateau met zicht op een rij hoogspanningslijnen. Verderop kruisen we de D69 en vervolgen het on-

verharde pad richting de bosrand. Ons pad gaat over in een asfaltweg en we gaan nog steeds in dezelfde richting verder. Aan de rechterzijde negeren we de Route Forestière de l'Écuron, die toegang geeft tot het Forêt Domaniale de Juvigny. Met de bocht mee wandelen we langs een open gebied en blijven het asfaltwegje, de Route Forestière du Feuillard, nog volgen langs de bosrand en laten de paden links het bos in ongemoeid. Rechtdoor en waar de weg een bocht naar links maakt, verlaten we eindelijk de asfaltweg en lopen rechtdoor een breed graspad in. Dit kan op enkel plekken nogal modderig zijn. Hier betreden we het Fôret Domaniale de Woëvre.

2 We blijven de grasbaan rechtdoor volgen over dit eenzaam stuk en negeren alle zijpaden. Na het passeren van de kleine Ruisseau de Gouttière komen we op een met steenslag verhard pad. Dan bereiken we een kruising van boswegen. Hier kiezen we voor de richting rechtdoor en niet rechtsaf over de Baraque de l'Officier in de richting van het Château Haut-Charmois wandelen! Rechtdoor op deze kruising komen we aan de Fontaine de Saint Dagobert aan de linkerkant van het pad. Een infobord vertelt ons dat hier op 23 december 679 aan de bron van de Arphays Koning Dagobert zou zijn vermoord toen hij pauzeerde tijdens een jachtpartij. Vanaf de

bron is het pad nog even geasfalteerd, maar gaat na de oversteek van de kleine Ruisseau de la Fontaine in de bocht naar rechts over in steenslag. We vervolgen onze route over de steenslagweg om dan verderop bij de kruising met een gelijkaardige weg linksaf te gaan. Dit pad lopen we helemaal uit door het bosgedeelte Bois du Deffoy. Met een flauwe bocht naar links komen we opnieuw op een kaarsrechte eentonige weg uit en slaan hier rechtsaf. We zijn hier op de Route de la Voie Stratégique. Een infobord herinnert aan het oude baantracé van een voormalige spoorlijn.

3 Aan het einde van de Route de la Voie Stratégique bereiken we een asfaltweg. Hier wandelen we naar rechts om dat linksaf in de richting van Lion-devant-Dun te gaan. Het eerste pad naar links voert ons opnieuw naar het oude treintracé, dat we naar rechts volgen. In de verte is de kerktoeren van het dorp Lion-devant-Dun al zichtbaar. Linksaf aanhoudend langs Cimetière Saint Claude met zijn 'Porta Vitae' omzoomd door twee eeuwenoude notenbo-

men uit 1859 komen we in het dorpje Lion-devant-Dun uit. Langs het monument voor de gevallen van WOI en de Église Saint Martin wandelen we linksaf en wijken door de Rue de la Fontaine even van de route af voor een bezoekje aan het schitterende Lavoir. Dit heeft een aparte toevoer, die kan worden gesloten om de paarden te wassen. Daarna terug en linksaf door de Place des Avant Loges nemen we de route weer op. Net voor het laatste huis gaan we opnieuw linksaf. Hier beginnen we meteen aan een stevige klim die ons naar de kam van de Côte Saint Germain moet brengen. Aan de linkerkant over de weilanden kijkend zien we het voormalig kasteel met een rechthoekige ommuurde binnenplaats waaraan de bijgebouwen en stallen grenzen. Het heeft uitzicht op Lion-devant-Dun. We blijven het weggetje volgen en stijgen tot 330 meter boven de zeespiegel. Zo komen we voorbij een monumentje aan een splitsing.

4 De bewegwijzering leidt licht stijgend rechtsaf naar het noordelijke uiteinde van de Côte Saint Germain. Door zijn uitzonderlijke ligging is het niet verwonderlijk dat deze verhoging in het landschap in het verleden een uitstekend strategisch verdedigingspunt voor legers is geweest. De Romeinen hadden hier al een militair kamp gevestigd en ook menselijke resten, ornamenten en fundamenten laten zien dat hier eeuwenlang menselijke aanwezigheid moet zijn geweest. Zo was er tot in de 18e eeuw ook eeuwenlang een kluizenarskerk. Op het uiteinde van deze heuvelrug waakt nu een Christusbeeld over de vallei en we zien er een oorlogsmonument met plaquette, die memoreert aan de verovering van de Côte Saint Germain op 6 november 1918 in WOI door troepen van de 9th US Infantry Brigade onder commando van General J.C. Castner. Daarna is op deze plek vanaf november 1918 de vooruitgeschoven commandopost van de Amerikaanse 5th US Division bij de opmars op de oostelijke oever van de Maas.

Wij kiezen op de eerder genoemde splitsing voor de route naar rechts en hebben meteen een panoramisch uitzicht over de omringende valleien. Hier wordt ook zichtbaar dat deze Côte Saint Germain een versteende koraalbank is, die een bijzonder boeiend landschapselement is en interessante fossielen bevat. Daarnaast houdt de kalkbodem de warmte goed vast en dit betekent dat er op de linkerflank van de Côte Saint Germain in het verleden met op oppervlakte van 55 hectare wijnstokken zijn aan geplant. Tot 1860 is wijnbouw een van de belangrijkste bronnen van inkomsten van Lion-devant-Dun, die een zekere welvaart bracht. Maar als dan door de druifluis de wijnbouw wordt vernield gaat het bergaf met het dorp. Onze route gaat over de kam van de Côte Saint Germain door het bos en dan snel

dalen zigzaggend en draaiend langs de westelijke flank naar beneden. Over een veldweg en onder de hoogspanningsleidingen door komen we op het as-

falt van D102c, die we naar links volgen langs de vervallen boerderij Ferme Beauregard. Na het kerkhof op de 3-sprong houden we links aan tot we over de D102c door de Rue de la Fromonne het dorp Milly-sur-Bradon bereiken. Hier slaan we af naar links om dan voor de bocht naar links de veldweg naar rechts langs de schuur in te slaan. Op dit punt aan het einde van het dorp staat in een boomgaard op privéterrein de menhir 'Hotte du Diable' verborgen.

5 De grasbaan volgend met de bocht naar rechts komen we opnieuw op de D102c, de Rue de Dun. Hier gaat het rechtsaf en we slaan voorbij het wegwijk de veldweg naar links in. Deze verloopt met een ruime bocht naar rechts naar de eerste huizen aan de voet van de heuvel Dun Haut. We houden rechts aan (Rue de Minimes) en negeren de afslag links. Aangekomen bij het T-splitsing gaat de route links af om dan op de volgende splitsing naar links de Rue de l'Église in te slaan. Voorbij de restanten van de verdedigingswal bereiken we het plateau van Dun Haut en rechts aanhoudend komen we aan de robuuste Église Notre Dame de Bonne Garde. De afdaling van Dun Haut leidt ons tegen de klok in rond de begraafplaats naast de kerk naar de benedenstad. Het laatste deel is steil en verhard en komt uit in de Rue du Moulin. Nog even naar rechts tot we bij de parkeerplaats aan de Rue des Clouyères staan, eindpunt van de dagwandeling.

Église Saint Denis - Juvigny-sur-Loison

De gevelsteen boven de toegangsdeur geeft aan dat de kerk in 1774 is gebouwd. De kerk heeft een versterkte enigszins gedrongen toren en zadeldak. Bij de bouw van de dorpskerk eist de abdis van de Benedictinessen Abdij Juvigny, dat de kerktoren niet hoger mag worden dan de klokkentoren van de abdij. Vandaar dit resultaat! Als de kloosterzusters bij de Franse Revolutie in 1792 de abdij moeten verlaten, schenkt de laatste abdis de relikwieën van St. Scholastica en St. Benedictus, die in de abdij bewaard worden, aan de parochiekerk. Ze overleven alle oorlogen en invasies, die het kleine dorp in de Lorraine heeft gekend en ze blijven zo nauw verbonden met het dorp Juvigny-sur-Loison. Ze worden er nog steeds vereerd tijdens een jaarlijkse bedevaart. In de kerk zijn beide heiligen dan ook duidelijk aanwezig in schilderijen, in beelden en wordt het levensverhaal van St. Scholastica en St. Benedictus uitgebeeld in kleurrijke glas-in-lood vensters.

Fôret Domaniale de Woëvre

Dit uitgestrekte bosgebied heeft een oppervlak van 1580 hectare. Als in 1794 bij de Franse Revolutie naast alle bezittingen ook het Bois de Woëvre van Prince de Condé Louis Joseph de Bourbon (1736 - 1818) wordt geconfisqueerd, komt het Bois de Woëvre voor de eerste keer in bezit van Franse staat. Dit duurt tot 1814. Dan gaat het bos opnieuw over aan de beschermeling van Louis Joseph de Bourbon: de Hertog d'Aumale Henri Eugène Philippe Louis d'Orléans (1822-1897). Door zijn betrokkenheid aan de Februarirevolutie (1848) wordt hij verbannen en verliest zijn bezit. Het wordt te koop aangeboden, nadat het is verdeeld tussen Lion-devant-Dun, Milly-sur-Brandon, Mouzay, Landzécourt en Baalon, de dorpen die het al in gebruik hebben. Het bos wordt intensief geëxploiteerd en het verdwijnt bijna helemaal tussen 1929 en 1933. Maar in 1938 wordt het bij akte als beschermd bosgebied vastgelegd als het door de staat wordt gekocht. Aankoop en ruil met particulieren en vooral de gemeentes Lion-devant-Dun en Dun-sur-Meuse in 1968 zorgen voor het huidige oppervlakte van het Fôret Domaniale de Woëvre.

Fontaine de Saint Dagobert

Middenin het Fôret Domaniale de Woëvre ligt aan de route de Fontaine de Saint Dagobert. Een infobord vertelt ons wat zich hier op 23 december 679 aan de bron van de Arphays heeft afgespeeld. Hier zou Koning Dagobert zijn vermoord toen hij pauzeerde tijdens een jachtpartij. Over de omstandigheden van zijn dood bestaan uiteenlopende versies. De meest aannemelijke verklaring is dat hij werd vermoord door een schildknaap, die mogelijk handelde in opdracht van Hofmeier Ebroin. Deze wilde immers zijn macht uitbreiden naar het Merovingische rijk Austrasië van

Koning Dagobert. Na de moord zou het levenloze lichaam van de Koning Dagobert in de loop van diezelfde avond naar de huidige plek van het Château Haut-Charmois overgebracht zijn en daarna naar de Basiliek Saint Rémy in Stenay. Een eeuw later wordt Koning Dagobert heilig verklaard en dan wordt vanaf de 9e eeuw tot aan de Franse Revolutie naar de locatie van de moord aan de bron van de Arphays eeuwenlang een jaarlijkse bedevaartstocht gehouden ter ere Saint Dagobert langs 36 parochies en door het bos. Met de Franse Revolutie komt er een eind aan die traditie. Maar tegenwoordig organiseert de Cercle Saint Dagobert jaarlijks op de laatste zaterdag in augustus een pelgrimstreffen met zowel een religieuze als een cultuurhistorische inslag. De plek is een primitief altaar, een kruis en banken ingericht.

Route de la Voie Stratégique

We wandelen er over het oude baantracé van een voormalige spoorlijn. In WO I zijn spoorlijnen belangrijk voor militaire transporten en daarom worden er in Duitsland en Frankrijk een aantal strategische spoorverbindingen aangelegd en versterkt. Deze Ligne Stratégique vormt de verbinding tussen West- Frankrijk en de Maginotlinie in het noordoosten, omdat de bestaande lijnen onvoldoende capaciteit bieden en men Verdun wil mijden. Het dubbelsporig traject met niet te steile hellingen en geen enkele overweg of gelijkvloerse spoor kruisingen wordt tussen 1931 en 1935 aangelegd, maar door de economische crisis niet gebruikt. Tussen september 1939 en mei 1940 wordt de lijn intensief gebruikt, waarna enkele bruggen en viaducten worden opgeblazen. De Duitse bezetters herstellen de schade, maar besluiten in 1942 de spoorlijn op te breken omdat de materialen naar het Oostfront moeten. Na WOII voelt de SNCF niets voor herstel van deze commercieel nutteloze lijn en ook het strategische belang is niet groot genoeg meer. Zo wordt in 1954 het spoortraject officieel opgeheven. Wat rest in het landschap zijn op een aantal plekken nutteloze viaducten van gewapend beton, verbindingbogen, watertorens en restanten van grote militaire emplacements. Zo herinnert op onze route enkel nog een toegangsbord aan de oorspronkelijke functie van deze bosweg.

Lion-devant-Dun

De oorsprong van het dorpje gaat terug tot de Romeinse tijd van Keizer Hadrianus als zich hier ook Galliërs vestigen. In 1147 verblijft hier Paus Eugenius III (1080-1153) in gezelschap van St. Bernardus van Clairvaux (1090-1153) op hun reis van Verdun naar Trier. In 1251 krijgt Lion-devant-Dun door Gobert V Dun eigen rechten. Maar onheil blijft het dorp niet bespaard door grote branden in 1780 en 1852 en in 1854 maakt een cholera epidemie veel slachtoffers. De teelt van hennep, vlas, oliehoudende zaden en ook veehouderij zijn de inkomstenbronnen. In de 17e en 18e eeuw floreert wijnbouw op de hellingen van de Côte Saint Germain, totdat de druifluis een verwoestende werking heeft. Door de ligging nabij het Fôret Domaniale de Woëvre heeft Lion-devant-Dun door privilèges uit het verleden aanspraak op het gedeeld beheer in de bosbouw. Maar nu lijkt het dorp weg te dromen. Het rijke verle-

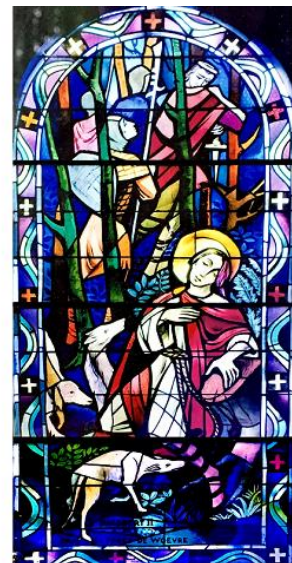

den van Lion-devant-Dun is nog herkenbaar aan enkele opvallende bouwwerken. Allereerst is er de dorpskerk Église Saint Martin. Maar het dorp heeft ook een schitterend en opvallend Lavoir. Deze openbare wasplaats heeft een aparte watertoevoer, die kan worden gesloten om de paarden te wassen. En net buiten het dorp in de weilanden zien we het voormalig kasteel met een rechthoekige ommuurde binnenplaats waaraan de bijgebouwen en stallen grenzen. Het massieve gebouw wordt geflankeerd door feodale torentjes en is in 1700

gerestaureerd. Het is dan sinds 1698 in bezit van Jean Tille de Genty, Heer van Tailly, en zijn echtgenote Marie-Anne de Vion. Vanaf 1783 tot 1810 is het eigendom van de familie van Leonard St. Cyr en met ingang van 1811 komt het aan de familie Derobe. Maar van die glorie dagen en de imponerende plek in het landschap is weinig over.

Église Saint Martin - Lion-devant-Dun

Deze dorpskerk is gebouwd in 1706, maar dateert oorspronkelijk uit de 6e eeuw en is geschonken door St. Waldrille aan de monniken van Montfaucon en gaven haar de naam in Saint Germain, hun patroonheilige. Boven het portaal is in een médaillon, omgeven door engelen, in steen gebeiteld: Anno Domini MDCCLXVI. Het plafond is versierd met artistieke schilderingen, voorstellend hemel, hel en vagevuur. In het transept op de koorboog zien we de beelden van Maria Magdalena en St. Anne met in het midden Christus. Ook is er naast een beeld van St. Maur een prachtige uit hout gesneden preekstoel. Opvallend is het gebrandschilderde glas-in-lood venster met Saint Dagobert in het Fôret Dominiale de Woëvre. De kerktoeren is gebouwd in 1766 in Romaanse stijl met steunberen uit steen, afkomstig uit de steengroeven van de Côte Saint Germain. Bij de kerk lag vanaf 1700 tot 1854 ook het kerkhof Saint Maur. Maar in 1854 wordt tijdens de cholera epidemie de nieuwe begraafplaats Saint Claude buiten het dorp aangelegd. De klokkentoren, door de bliksem op 17 april 1945 in brand raakt, wordt pas in 1950 voltooid en bekroond met een slanke torenspits, geïnspireerd is op de klokkentoren van de Belgische Abdij Orval.

Menhir “Hotte du Diable”

In Milly-sur-Bradon staat een enorme menhir: “Hotte du Diable” genaamd, als object van religieuze vereering uit de tijd van de Galliërs. Waarschijnlijk heeft hij ook gediend als grensmarkering tussen Neutraasië en Austrasië. Maar zijn naam betekent ook "de zak van de duivel", door de vroege Christenen gezien als een heidense vereringsplaats van duivelse afkomst. Tijdens WO1 is in 1917 de menhir beschadigd door de Duitse Generaal Von François, afstameling van de gevluchte Franse Hugenoten, met een inscriptie die verwijst naar een Karolingische grenssteen en de Duitse gevallen bij Verdun. Na WO1 wordt in 1922 de Duitse inscriptie weggewerkt.

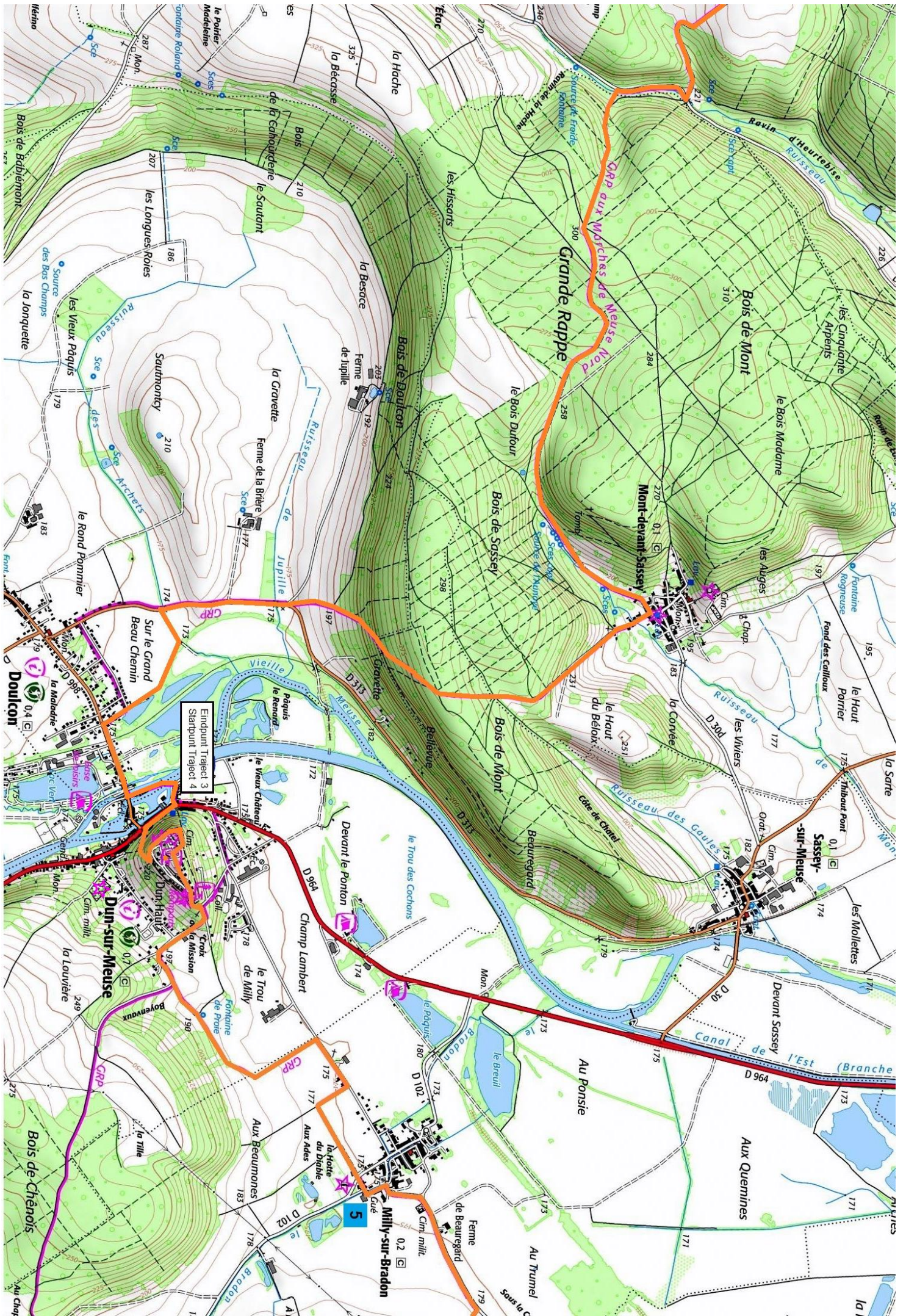

Église Notre Dame de Bonne Garde

Op Dun-Haut is deze Gotische kerk rond 1350 gebouwd door een schenking van Geoffroy IV, Baron d'Apremont-la-Forêt, Heer van Dun, en zijn vrouw Marguerite de Sully-sur-Loire. Pas in 1552 krijgt de kerk haar huidige naam als de burgers van Dun-sur-Meuse de Maagd Maria om hulp vragen bij de verdediging van de stad. De Kerk en het Mariabeeld worden in de Franse Revolutie vernield en daarna hersteld. Opvallend is het 18e eeuwse hoogaltaar met luifel van hout en marmer, preekstoel en orgel. Als Dun-Haut in WO1 volledig wordt verwoest, is de kerk het enige gebouw dat gespaard blijft. Hier is ook de plek waar in de 11e eeuw Godefroy II van Bas-Lotharingen, Graaf van Ardennen, een kasteel bouwt, dat in 1402 wordt uitgebreid door de Heren van Apremont met een versterkte ommuring. De hertog van Bouillon veroverd de versterkte burcht in 1592 en in opdracht van Lodewijk XIII wordt het kasteel in 1642 ontmanteld.

Traject 4 - Sentier Saint Dagobert - 26 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 26 KM

Startpunt

Startpunt in het centrum van Dun-sur-Meuse aan de Rue des Clouyères.
Eindpunt La Maison Blanche aan de D30.

Parkeren

Startpunt parkeren in centrum van Dun-sur-Meuse aan de Rue des Clouyères.
Eindpunt parkeren bij La Maison Blanche aan de D30.

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Dun-sur-Meuse - Halles-sous-les-Côtes - La Maison Blanche 26 KM

Deze stevige dagetappe vertrekt vanaf Dun-sur-Meuse en de route klimt uit de Maasvallei door het Bois du Mont naar Mont-devant-Sassey. Nu volgt er een traject door het Bois Grande Rappe, waar de markeringen deels ontbreken en we aangewezen zijn op het gebruik van de GPS. Als we de Ruisseau de Froide Fontaine zijn overgestoken en voorbij Ferme de Sainte Marie komen, gaat de wandeling door het Bois de Montigny en Bois de Halles naar Halles-sous-les-Côtes. Langs de dorpjes Beauclair en Beaufort-en-Argonne over veel asfalt, bereiken we het uitgestrekte Fôret de Dieulet. Een brede steenslagweg brengt ons naar het eindpunt La Maison Blanche aan de D30.

Routebeschrijving

1 We vertrekken voor een lange dagwandeling vanaf de parkeerplaats aan Rue des Clouyères in het centrum van Dun-sur-Meuse. Door de Rue des Clouyères komen we aan de oever van de Maas, waar we linksaf over de brug de route door de Rue de la Meuse vervolgen. Links van ons is de Maas en rechts het Canal de l'Est. Op de kruising aangekomen gaan we rechtsaf over de sluis en laten Dun-sur-Meuse achter ons. We komen in het dorpje Dun-Doulcon en volgen de Avenue de la Gare. We kruisen de oude spoorbedding van de verdwenen Ligne Stratégique. Kort na deze passage slaan we rechtsaf de Rue des Étangs in. We negeren de bocht naar

links en lopen rechtdoor langs het water. Aan het einde van het onverharde pad lopen we over een dijkje langs de velden tot we aan een veldweg komen. We volgen het onverharde pad naar links tot op de D313 en slaan rechtsaf. Als de route over de D313 na de passage van de Ruisseau de Jupille een bocht van 90° naar rechts komt, nemen we het onverharde pad rechtuit.

2 De route klimt door open terrein. Aan de bosrand op de Y-splitsing houden we rechts aan door het Bois de Mont. Dit bospad blijven we volgen tot we op hoogte komen en afdalen richting Mont-devant-Sas-

sey. Het uitzicht wordt gedomineerd door de indrukwekkende Église Notre Dame de l'Assomption, die hoog boven de Maasvallei en Mont-devant-Sassey uittorent. We dalen af en door de Rue du Sagnaux en de Rue Grande staan we midden in het dorpje. Op de kruising wandelen we linksaf door de Rue de Moranville het dorp uit. Het asfalt gaat al snel weer over in steenslagverharding. Aan de rechterzijde ligt de helling van het Bois de Mont, waar in WO1 hevig is gevochten door de Fransen en de Duitsers. Het onverharde pad blijft klimmen en verloopt hier door het bosgebied Grande Rappe. We negeren alle zijpaden. Er is onderweg weinig markering! Op het hoogste punt in het bos komen we op een open plek waar een vijftal paden bij elkaar komen. Hier moeten we goed opletten en de GPS is daarbij een goed hulpmiddel! We steken deze kruising bijna recht over (het tweede pad vanaf links). De route daalt nu westwaarts af naar de beekvallei van de Ruisseau de Froide Fontaine.

3 Op de D205 aangekomen slaan we rechtsaf en na een paar honderd meter gaat bij het bruggetje aan de D205 een asfaltweggetje linksaf, dat de route naar de Ferme de Sainte Marie aangeeft. Dit asfaltweggetje klimt door het bos omhoog en komt nu op een wijds landbouwplateau. We wandelen voorbij aan de afslag naar de Ferme de Sainte Marie aangeeft. Het steenslagpad daalt licht en brengt ons langs de bosrand. Als we het Bois de Montigny betreden, slaan we na een paar 100 meter rechtsaf een brede grasbaan in. Verderop komen we uit op

een Chemin Forestier die we rechtdoor volgen. Op het punt waar deze bosbouwweg naar links afbuigt wandelen we rechtdoor over de grasbaan. Als de grasbaan overgaat in een zandweg houden we op de Y-splitsing in het Bois des Halles rechts aan. We dalen en komen uit op een asfaltweg. Nog steeds naar beneden wandelend komen we het dorpje Halles-sous-les-Côtes binnen en houden links en steken de Ruisseau de l'Étang over langs de oude Lavoir.

Door de Rue de l'École komen staan we meteen bij de Église Saint Barthélémy midden in Halles-sous-les-Côtes, een van de meest sprekende en best bewaarde voorbeelden van een typisch Lotharings dorp. We wandelen linksaf rond de kerk en komen meteen naar rechts bij het en prachtig gerestaurerde Lavoir met aangrenzend bassin om paarden te wassen.

4 We verlaten het dorp vanaf de Église Saint Barthélémy door de Rue de la Rochelle, waar het asfalt na de laatste huizen overgaat en een steenslag weggetje. Opvallend aan het pad zijn hier de vele fruitbomen en boomgaarden. We volgen het pad met de bocht naar rechts en slaan verderop opnieuw rechtsaf. In het open landschap krijgen we voor ons zicht op dorpje Beauclair. We bereiken de grote weg D947 en volgen deze rechtsaf tot net voorbij het oorlogsmonument voor de gevallen van WO1 en Église Saint-André uit 1835. Dan slaan we linksaf de D30 in naar Beaufort-en-Argonne. Deze bochtige asfaltweg volgen we door de velden en als we de het beekje La Wiseppe zijn overgestoken komen we aan de eerste huizen van Beaufort-en-Argonne. Op het kruispunt staan we midden in het kleine dorp Beaufort-en-Argonne. We steken recht over en bereiken de Église Sainte Catherine met een kleine begraafplaats. Langs de kerk gaan we rechtdoor en passeren er het monument voor de gevallen in de beide wereldoorlogen. We wandelen de Rue du Château uit tot op de Y-splitsing.

5 op de Y-splitsing gaat het nieuwe traject van de GRP aux Marches de Meuse Nord rechtsaf over de Chemin de Cesse. Wij kiezen voor het oude traject naar links! Wat saaie kilometers hebben we nu onder onze voeten en we wandelen lang over asfalt. dat voorbij de jachthut Le Refuge de Bruyères over gaat in een onverhard pad. Zo bereiken we het grote Forêt de Dieulet. Voorbij de slagboom kiezen we een stuk verder, in de bocht naar links, de grasbaan scherp rechtsaf. Deze grasbaan gaat dan over in een brede bosbouwweg met steenslag. We blijven deze weg steeds volgen tot we in de flauwe bocht naar links aan een slagboom komen. Onder de hoogspanningslijnen door komen we op de D30 met de overzijde is ons eindpunt Maison Blanche.

Omgevingsinformatie

Dun-sur-Meuse

Het is een langgerekt dorp dat tussen de Maas met het daaraan parallel verlopende Canal de l'Est en de steile helling van Dun-Haut ligt. Hierdoor is alleen lintbebouwing mogelijk met een nauwe doorgaande weg, de D494, in het Val Dunois. Van verre is duidelijk zichtbaar dat Dun-sur-Meuse gedomineerd wordt door de in Dun-Haut gelegen robuuste Église Notre Dame de Bonne Garde. Deze Gotische kerk is gebouwd rond 1350 door een gulle schenking van Geoffroy IV, Baron d'Apremont-la-Forêt, Heer van Dun, en zijn vrouw Marguerite de Sully-sur-Loire. Pas in 1552 krijgt de kerk haar huidige naam als de burgers van Dun-sur-Meuse de Maagd Maria om hulp vragen bij de verdediging van de stad. De Kerk en het Mariabeeld worden tijdens de Franse Revolutie vernield en daarna weer hersteld. Opvallend is het 18e eeuwse hoogaltaar met luifel van hout en marmer, preekstoel en orgel. Als Dun-Haut in WO1 volledig wordt verwoest, is de kerk is het enige gebouw dat gespaard blijft. Hier is ook de plek waar in de 11e eeuw Godefroy II van Bas-Lotharingen, Graaf van Ardennen, een kasteel bouwt, dat in 1402 wordt uitgebreid door de Heren van Apremont met een versterkte ommuring. De hertog van Bouillon veroverd de versterkte burcht in 1592 en in opdracht van Lodewijk XIII wordt het kasteel in 1642 ontmanteld.

Mont-devant-Sassey

Het dorpje telt nu nog amper 100 inwoners, maar in de 18e eeuw wonen hier meer dan 700 mensen. In die tijd trekken de familievaarders van Mont-devant-Sassey maandenlang langs 's heren wegen als rondreizende schoenmakers en daarna zorgen landbouw, veeteelt en wijnbouw voor inkomsten. Ook vestigt zich hier vanaf 1826 de klokkengietersfamilie Farnier tot de klokkengieterij in 1908, als de familie door de griepuitbraak getroffen wordt, definitief sluit. De productie wordt over al die jaren geschat op ten minste 1226 grote klokken uit de gieterij, die in heel Frankrijk en de Franse Koloniën zijn verkocht! De grootste klok woog 5724 kilo! Een wel heel bijzondere bron van inkomsten is tot op heden het verzamelen en verwerken van brandnetels, die gekookt worden als spinazie en als soep of gebruikt worden bij de bereiding van wijn. Tijdens WOI werden brandnetels zelfs gebruikt voor het maken van canvas voor de zandzakken in de Duitse loopgraven. Maar de brandnetel wordt vandaag de dag ook nog steeds gebruikt bij de vervaardiging van papierpulp voor bankbiljetten!

Église Notre Dame de l'Assomption - Mont-devant-Sassey

Deze kerk torent hoog boven de Maasvallei en Mont-devant-Sassey uit. De oorsprong van dit kerkgebouw gaat terug tot in 1059 als de zusters Augustinessen hier in Mont-devant-Sassey een nieuw klooster stichtten, nadat ze uit hun klooster in het Belgische Andenne verjaagd zijn door de Graaf van Henegouwen. De kerk wordt gebouwd tussen de 12e en 14e eeuw met zowel Romaanse als Gotische stijlelementen. In latere eeuwen wordt er bijgebouwd in de bouwstijl van dat moment. Zo is de kerk ook nog versterkt aan de basis met dedigingsmuren.

Maar de kerk komt toch zwaargehavend uit de vele oorlogen, die in de 17de eeuw zijn gevoerd. Toch is het beeldhouwwerk van het portaal bewaard gebleven en behoort tot het tot één van de mooiste van heel Lotharingen met Bijbelse onderwerpen: de 12 apostelen en taferelen uit het leven van Christus en uit het Oude en Nieuwe Testament. Ook de crypte is nog intact.

Bois de Mont

Hier heeft zich in WOI een van de meest gewelddadige gevechten in de Maasvallei afgespeeld. Als op 30 augustus de 26e en 27e divisies van het 13e Duitse legerkorps de Maas oversteken om Mont-devant-Sassey in te nemen, krijgt het de Franse commandant Kapitein Joseph Hassler van het 124e Infanterie Regiment opdracht het dorp te bezetten. Twee bataljons, waaronder het Bataillon de Joinville, nemen positie in het Bois de Mont, het 3e bataljon blijft in de reserve. Een gewelddadige strijd ontbrandt als het Duitse 124e Land Infanterie Regiment het de Franse militairen onmogelijk maakt op te rukken. Zij bivakkeren onder zwaar artillerievuur in het bos. Op 31 augustus wordt de strijd hervat,

die hard en dodelijk is. De Duitse soldaten met de nog jonge Luitenant Erwin Rommel nemen de rand van het bos onder vuur en verhinderen de doorgang naar Mont-devant-Sassey en zetten in de middag een frontale aanval in. Onder dit hevige vuur wordt het 124e Infanterie Regiment van Kapitein Joseph Hassler gedwongen zich terug te trekken met veel verliezen en slaagt er niet in het dorp te ontzetten. 300 infanteristen vallen in handen van de vijand. De Franse troepen trekken zich terug naar Villers-devant-Dun. Tijdens de

deze gevechten hebben de Franse Kapitein Joseph Hassler (1881-1966) en Duitse Luitenant Erwin Rommel (1891-1944) zeker oog in oog met elkaar gestaan. Na deze slag vinden de dorpelingen de lijken van 22 Fransen en 23 Duitsers. Een monument staat nu op de plaats waar de dorpelingen de omgekomen soldaten tijdelijk in het bos hebben begraven

Halles-sous-les-Côtes

Het is een van de meest sprekende en best bewaarde voorbeelden van een typisch Lotharings dorp. Tot aan de 19e eeuw floreert Halles-sous-les-Côtes en sporen van die rijkdom zijn nog steeds zichtbaar, hoewel verbleekt. De Église Saint Barthélémy met de ernaast het lavoir met aangrenzend bassin om paarden te wassen en de huizen van de wijnboeren en marskramers getuigen van die reeds lang vergangene tijd. Het zijn de marskramers, die in de 19e eeuw vanaf 2 februari op Maria Lichtmis tot 15 augustus op Maria Hemelvaart hun gezinnen achterlaten en onderweg zijn als reizende kooplieden om snuisterijen, kousen of schoenen aan de man te brengen. Zij keren daarna huiswaarts voor de oogst en de traditionele bedevaart van de Notre Dame de Montserrat, die hier jaarlijks in september wordt gehouden. Het is een overblijfsel uit de 16e eeuw als de Spanjaarden de verering van hun Zwarte Madonna naar hier meenemen. Maar

ook de ijzermijnen in de directe omgeving van het dorp, die ijzererts leveren voor de ijzergieterijen in Stenay, zorgen voor welvaart. Zij worden in 1847 gesloten. Daarnaast vinden we er wijnbouw en fruitteelt. Bepalend voor het dorpsbeeld is de centraal in Halles-sous-les-Côtes gelegen Église Saint Barthélémy, gebouwd in 1788 met de plaatselijke steen. De klokkentoren stamt uit 1855, het koor en het schip worden tussen 1867 en 1868 gerealiseerd. We zien er een beeld van de Spaanse Zwarte Madonna van Montserrat (Spanje) en een buitengewone kunstig in steen uitgevoerd altaar en communiebanken met veel oog voor symboliek en religie. Ook het naast de kerk gelegen Lavoir met een aangrenzend bassin om de paarden te wassen is een juweeltje en prachtig gerestaureerd. Het stamt uit de 19e eeuw is één van de meest originele in de dit gebied. Het is open aan alle vier kanten en heeft 18 kolommen met Toscaanse kapitelen. Aan de voorzijde is een kleine fontein.

Beaufort-en-Argonne

Dit dorp is gelegen aan de rand van het Bois de Dieulet en heeft een belangrijke rol gespeeld heeft in de geschiedenis van deze streek. In 1188 wordt in een handvest door de Graven van Stenay en Grandpré de volledige onafhankelijkheid "Bellofortis" vastgelegd. Maar dooe brand is in 1914 de originele akte gegaan. Er staan nog een paar oude gebouwen in de traditionele architectuur van de Lorraine. Allereerst het kasteel, een versterkt huis met binnenplein en vierkanten 15 meter hoge hoektoren. De latei boven de hoge hoektoren. De latei boven de mooie voordeur draagt het jaartal 1664. De resten van de stevige muren en de kelders herinneren eraan dat de bewoners hier hun toevlucht konden zoeken bij conflicten. Verder vinden we er een oliemolen, die tot WOII in bedrijf is geweest en Beaufort-en-Argonne bezat tussen 1827 en 1861 ook een smederij.

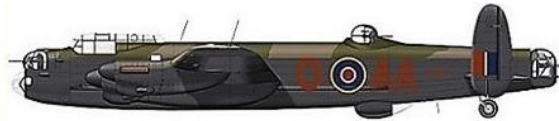

Naast de Église Sainte Catherine, uit de 18e eeuw met het koor in 1910, is een kleine begraafplaats met de graven van 2 Franse soldaten van het 120e Régiment Infanterie: Capitaine Steff en Lieutenant Pillardeau, gesneuveld tijdens de gevechten op 29 augustus 1914. Ook zijn er vijf oorlogsgraven uit het Gemeenebest. Het zijn de laatste rustplaatsen van Flight Lieutenant Grimwood Choke Cooke, Pilot Officer Arthur Mussendine Kamlin, Pilot Officer Bernard Cuthbert Goodwin, Sergeant Fred Morrell en

106 Squadron RAF

Avro Lancaster MK1 R 5574 ZN

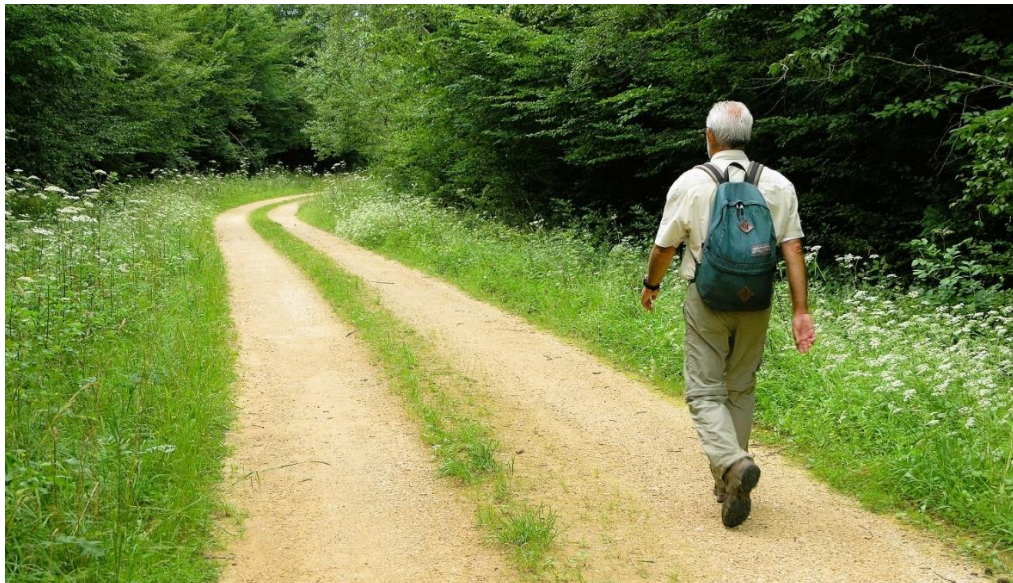

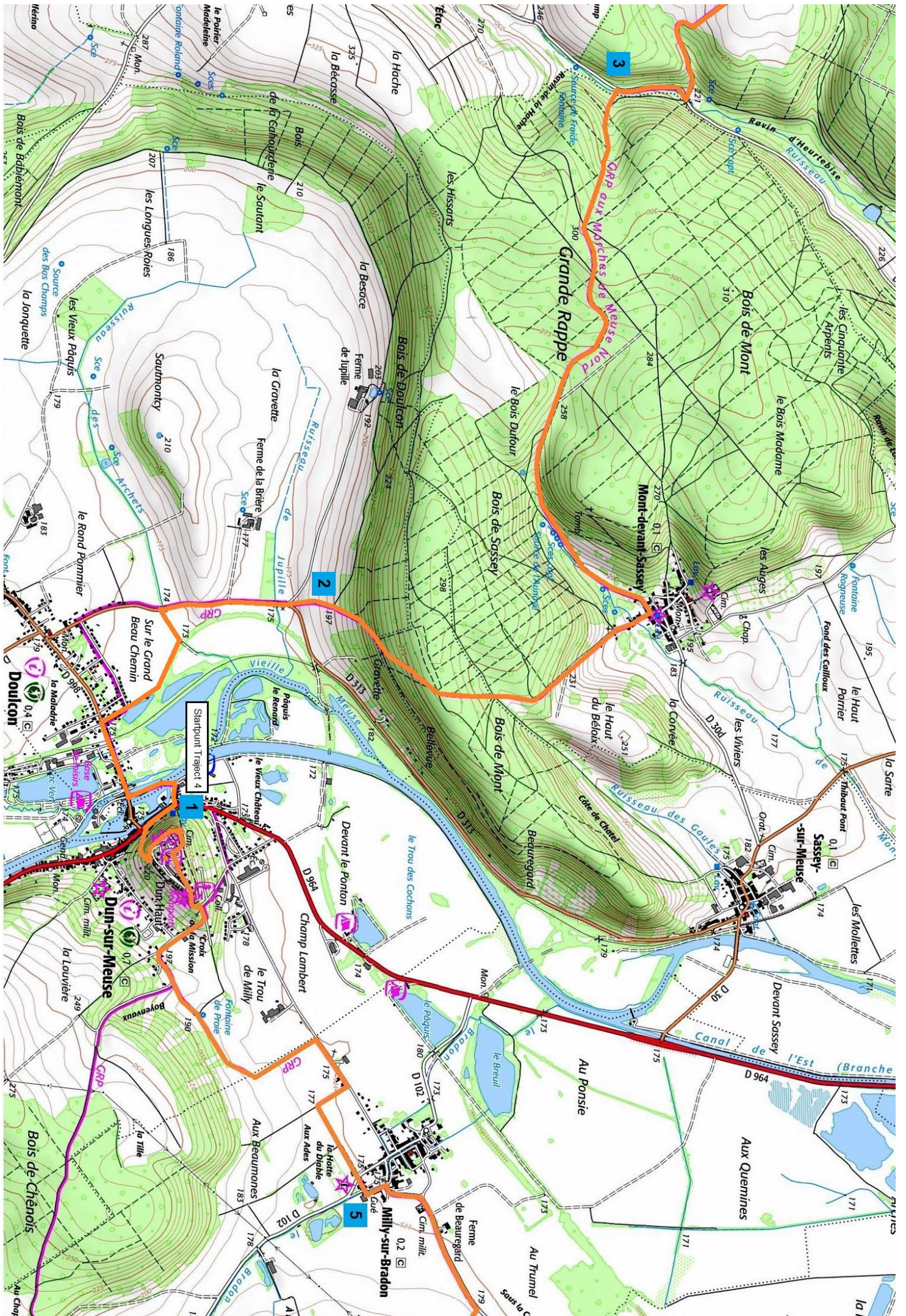
Messerschmitt BF 110

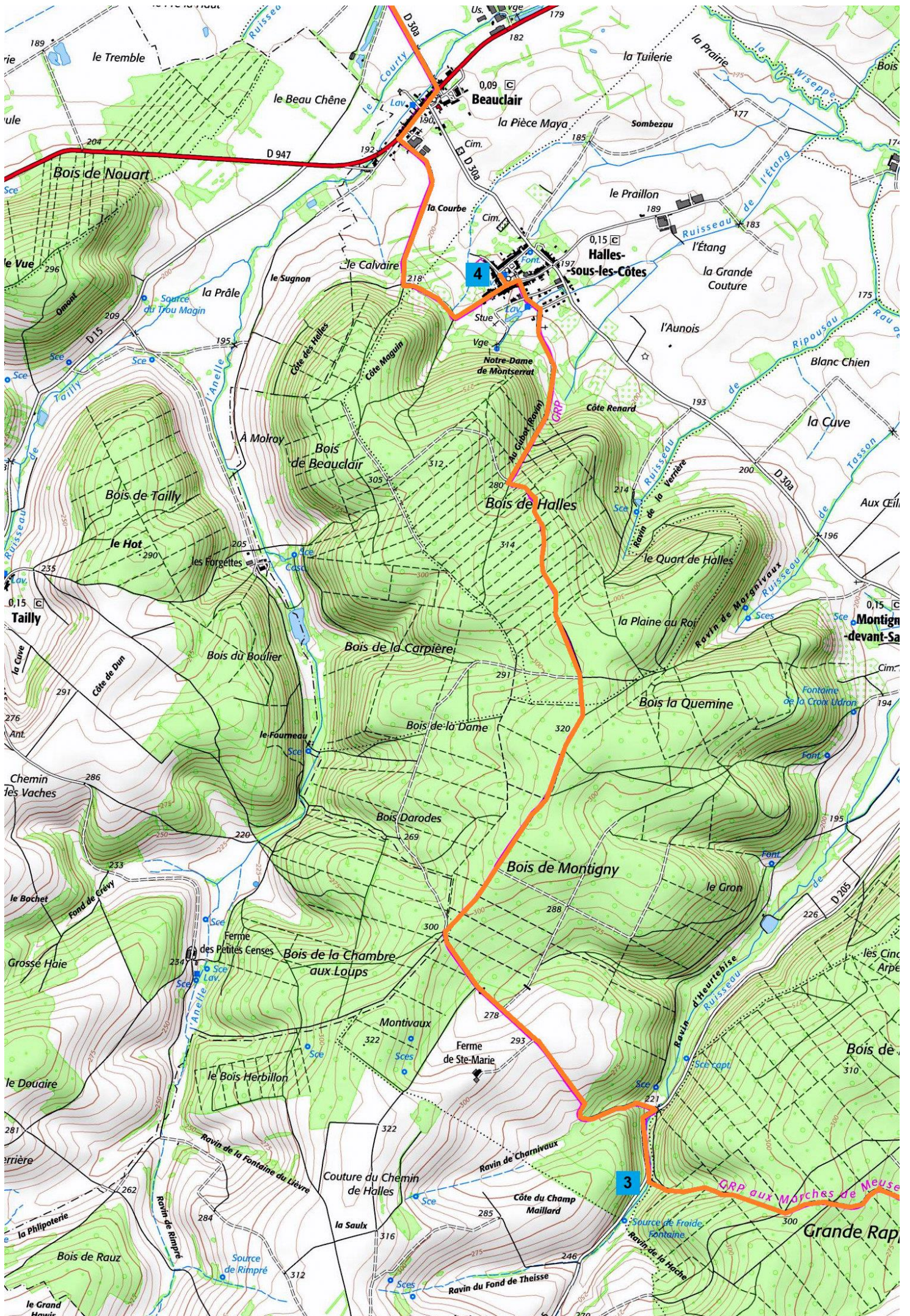

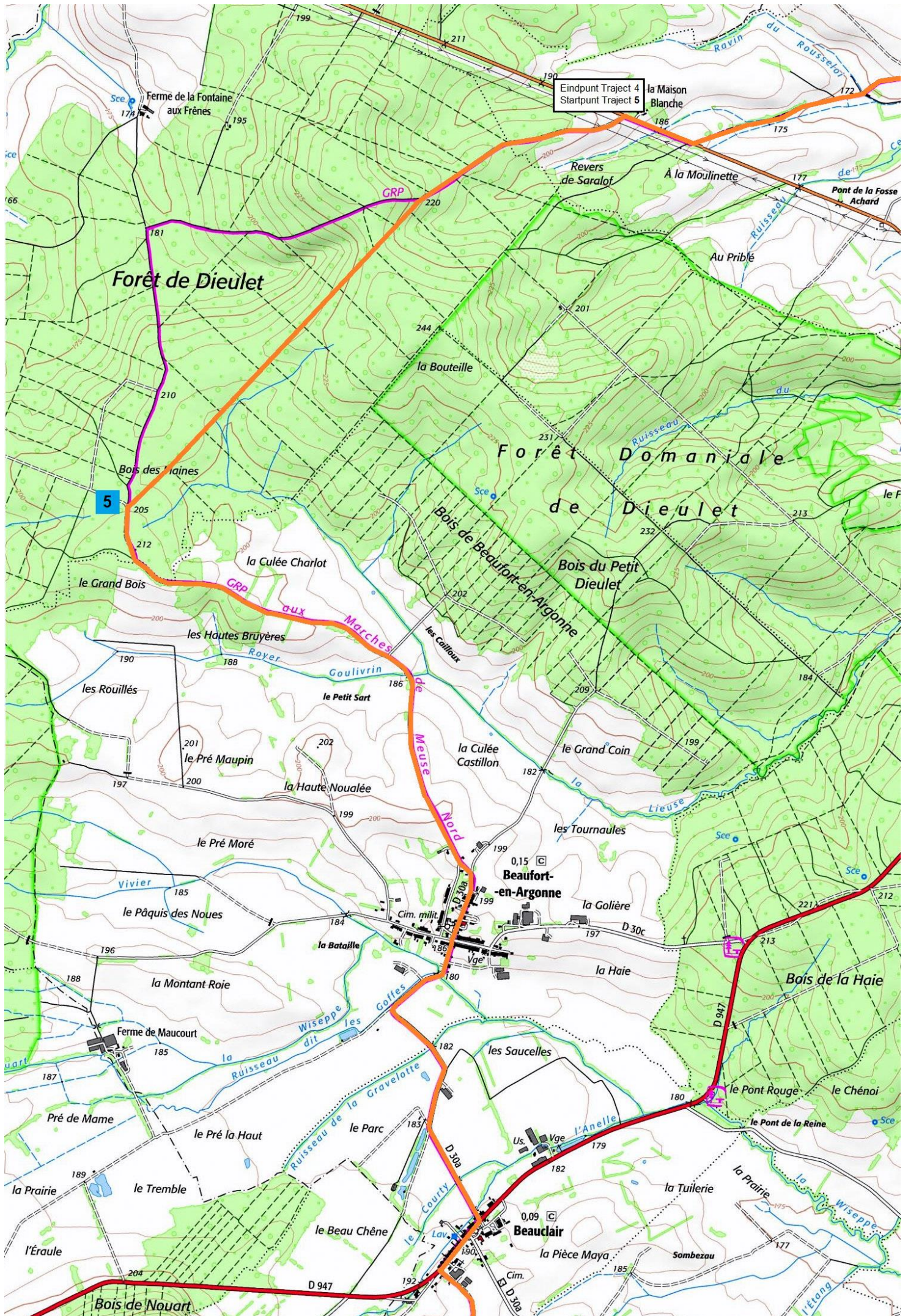
7/NJG 4

Sergeant Michael Reynolds. Zij maken deel uit van de 7-koppige Engels -Australische bemanning van de Avro Lancaster MK I R5574 ZN van het 106e Squadron RAF, die op 21 december 1942 om 16.50 vertrok vanaf RAF vliegbasis Syerston in Engeland met als missie een bombardement op de stad München in Duitsland. Om onbekende redenen stort het toestel neer in Beaufort-en-Argonne. De Duitse oorlogspiloot Oberfeldwebel Kurt Karsten van het 7/NJG4, die met zijn Messerschmitt Bf 110 opgestegen vanaf vliegveld Juvincourt, claimt het toestel te hebben neergeschoten. Bij de crash komen vijf bemanningsleden om het leven, die begraven liggen op de begraafplaats bij de Église Sainte Catherine. Het bemanningslid Flight Sergeant Brian Gordons Louch is vermist en Pilot Officer P.C.B Moore wordt krijgsgevangen gemaakt.

Traject 5 - Sentier Saint Dagobert - 8 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 8 KM

Startpunt

Startpunt La Maison Blanche aan de D30.
Eindpunt Centrum Stenay op de Place Raymond Pointcaré.

Parkeren

Startpunt La Maison Blanche aan de D30.
Eindpunt parkeren in Stenay aan de Rue du Pont.

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Traject La Maison Blanche - Cesse - Stenay - 8 km

Deze laatste dagetappe is kort en zal ons terugbrengen naar het startpunt van deze Sentier Saint Dagobert. We vertrekken vanaf La Maison Blanche aan de D30. De route leidt ons dan door vlak en open gebied naar de brede en vlakke Maasvallei. Cesse is het laatste dorpje dat we aandoen op de rondwandeling. Bij het verlaten van Cesse wandelen we dicht langs de oever van de Maas tot we langs het fabriekscomplex van Munksjö Stenay en het voormalige spoorwegstation van Stenay de D947 bereiken. Hier gaat de route richting Stenay, waar we na oversteek van de Maas naar het centrum wandelen, waar op de Place Raymond Pointcaré het eindpunt ligt. Als afsluiting van de Sentier Saint Dagobert is er nog voldoende tijd en gelegenheid om een bezoekje te brengen aan Mouzay en het Chateau Haut-Charmois. Het zijn plekken waar nog steeds de herinnering aan Saint Dagobert II levend wordt gehouden.

Routebeschrijving

1 Vanaf het vertrek bij La Maison Blanche aan de D30 wandelen we richting Stenay en nemen na 300 meter na een klein klimmetje linksaf langs de boschage een veldweg, die wat overgroeid kan zijn. Langs het grasland dalen we licht in een afzink, waar we na de kleine windmolen verderop het beekje Ravin du Rousseloï oversteken en op een weggetje uitkomen. Door de velden stijgen we met de bocht naar rechts en volgen de veldweg. We nege-

ren de twee veldwegen aan de linkerzijde. Op de Y-splitsing gaat de route rechtsaf een dalend asfaltwegje in dat achtereenvolgens de Ravin du Rousseloï en de Ruisseau de Cesse kruist. Hier passeren we de enige routemarkering van het Sentier Saint Dagobert, die we op alle wandelkilometers tot nu toe zijn tegengekomen! Zo komen we uit op een T-splitsing bij een landbouwschuur en slaan hier linksaf de Rue de la Chamaille in. Dan kruisen we weer eens

de oude spoorbedding van de al jaren geleden opgeheven spoorlijn door de Maasvallei, de Ligne Stratégique, die we op onze wandelroute al verschillende keren zijn tegengekomen

2 Langs de oude spoorwachterwoning wandelen we rechtdoor en volgen de doorgaande weg naar het dorpje Cesse. Op de T-splitsing met de Grand Rue aangekomen zien we links de Église de l'Assomption de la Vierge. Op de Grande Rue (D30B) wandelen we naar rechts tot aan de laatste huizen van het dorpje. Dan gaat de route linksaf en volgen we de veldweg door de brede maasvallei tussen de weilanden en akkerlanden door tot op een duidelijke T-splitsing. We bevinden ons hier nu zo'n kleine 200 meter van de Maas. We wandelen nu naar rechts en krijgen voor ons zicht op een industriecomplex. Daar aangekomen verloopt het pad aan de linkerkant van het terrein van Munksjö Stenay. Aan de rechterzijde passeren we het voormalige Gare de Stenay met verlaten rangeerterrein. Zo komen we op de D947 en vanaf hier is het nog 1,5 kilometer naar het eindpunt. We wandelen over de Avenue de 18ième Batallion de Chasseurs à Pied, vernoemd naar het bataljon, dat er in de kazerne Chanzy was gelegerd om in WO1 op de verschillende slagvelden in de Lorraine met de Duitsers een bloedige strijd te leveren.

3 We komen direct over het riviertje de Wiseppe. Verderop bereiken we de Maas en vervolgens passeren we de sluis aan het Canal de l'Est. Over nog een kleine zijarm van de Maas, waaraan de jachthaven ligt bereiken we de eerste bebouwing van de stad Stenay. Naar rechts hebben we over de doodlopende Maasarm met zicht op de oude watermolen Moulin Le Cygne. We komen na de Pont de Ste-

nay in het centrum van Stenay. Het laatste stukje van de route gaat door de Rue Aristide Briand tot we met de bocht naar links uitkomen op de Place Raymond Poincaré bij het museum van de Cercle Saint Dagobert. Hier zijn we vijf dagen geleden gestart en nu beëindigen we hier onze rondwandeling Sentier Saint Dagobert. Wat nog overblijft, is een bezoek aan de Église Saint Pierre et Saint Paul in Mouzay en het Château Haut-Charmois. Het zijn de plekken die in de vele verhalen, legendes en overleveringen de geest van Koning Dagobert levend houden!

Omgevingsinformatie

Cesse

Het is een klein aantrekkelijk forenzendorpje met veel boomgaarden en ommuurde tuinen, waarvan de oorsprong al teruggaat tot 973. Gelegen in de vlakke en weidse Maasvlakte heeft Cesse ooit toebehoord aan de Abdij van Mouzon. De Priorij Sainte Marguerite van rond de 10e of 11e eeuw is in 1260 bevolkt met Benedictijner monniken, die ook afhankelijk zijn van Abdij van Mouzon. Maar de kapel wordt verwoest omstreeks 1840. Daarnaast heeft het dorp ook vaak geleden onder oorlogen en epidemieën; maar gelukkig hebben de inwoners het recht om hun toevlucht te nemen binnen de stadswallen van Stenay. In de 19e eeuw wordt hier op industriële manier suiker gewonnen uit suikerbieten. Al in 1829 gebeurt dit met

de eerste stoommachine, gebouwd in Londen. Maar deze ging in 1827 verloren bij een brand. Er waren ook drie distilleerderijen en vooral een brouwerij, die al bestond in 1775, maar die haar deuren in 1866 sluit. Maar helaas is het oude erfgoed verwoest door de hevige gevechten op 26 en 27 augustus 1914, als rondom Cesse door Franse en de Duitse regimenten, die de Maas zijn overgestoken, fel gevochten is om elke meter terrein.

Église de l'Assomption de la Vierge - Cesse

De eerste steen van deze huidige kerk is in 1892 gelegd en gebouwd in Neo-Romaanse stijl. Toch zijn er een aantal interessante elementen uit de oude kerk bewaard gebleven, zoals de doopvont uit de 12e eeuw, de 18e eeuwse preekstoel en de kerkbanken die waarschijnlijk afkomstig zijn van de voormalige Priorij Sainte Marguerite.

Gare de Stenay

Het station van Stenay is in 1875 gebouwd bij de aanleg van de spoorverbinding door de Maasvallei van Sedan naar Lérrouville voor het vervoer van passagiers en goederen, maar ook uit strategische oogpunt. In WO1 maken de Duitsers vanaf september 1914 gebruik van de spoorlijn om manschappen en materiaal naar het front in Verdun te vervoeren vanuit hun steunpunt in Stenay. Bij de snelle opmars van Amerikaanse troepen in november 1918 vernietigen de Duitsers het station, alle gebouwen en de infrastructuur op de

op de linkeroever van de Maas. Het station wordt in een andere stijl herbouwd aan het einde van de oorlog. Het baanvak Verdun-Stenay wordt buiten bedrijf gesteld in 1959. Het traject van Stenay naar Sedan blijft tot 1990 in gebruik maar ligt er nu verlaten bij.

Stenay

De geschiedenis van Stenay terug gaat tot in de prehistorie als zich hier in het gebied de eerste bewoners vestigen op de terrassen aan de Maas dicht bij de uitgestrekte bossen, natuurlijke weiden en bouwland. Later zijn het de Galliërs. De Romeinen bouwen op dit kruispunt van heerbanen een versterking. In de Middeleeuwen is Stenay de residentie van de laatste Merovingische koning Dagobert II, die na te zijn vermoord hier zijn laatste rustplaats vindt. Later komt het stadje achtereenvolgens in handen van Godfried van Bouillon, de Hertogen van Lotharingen en de Prins van Condé. Zo is hier in de loop der tijden een van

Penning Inname Stenay (1654)

de sterkste forten van de Maasvallei ontstaan en Stenay wordt een belangrijk strategisch punt. Van 1639 tot 1697 is Stenay de hoofdstad van de toenmalig militaire regio, ook als de stad in 1654 door Lodewijk XIV wordt veroverd op de Spanjaarden en de citadel deels wordt ontmanteld. De Renaissance wordt ook zichtbaar in de bouw van prachtige herenhuizen die het stadsbeeld bepalen, maar ook in de militairen complexen die verrijzen. Want het belang van het leger wordt niet vergeten. Daarom is de bezetting van de Stenay door het Duitse leger in WO1 een ramp. Daarna blijft tot 1940 de stad nog onderdeel van de Maginotlinie. Na WOII is er economische en demografische herstel en wordt Stenay gemoderniseerd. Men gelooft weer in de toekomst, maar hieraan komt door de economische crisis rond het jaar 2000 een einde.

Aanvulling - Sentier Saint Dagobert

Een bezoekje waard

Mouzay met de Église Saint Pierre et Saint Paul.

Buurtschap Charmois met het Château Haut-Charmois.

Parkeren

Mouzay, Place Abbé Milier voor bezoek aan de Église Saint Pierre et Saint Paul.

Buurtschap Chamois bij Brasserie de Chamoy, Château Haut-Charmois

Hotelaccommodatie

Auberge de Marville
17 Grand Place
F – 55600 Marville

Routemaker

Charles Aerssens

Als aanvulling op de 5-daagse wandelroute Sentier Saint Dagobert is het aan te bevelen ook een bezoek te brengen aan een tweetal plaatsen, die nauw verbonden zijn met de legende rond Dagobert II. Zij liggen echter niet aan de route, maar zijn vanuit Stenay goed bereikbaar. We bezoeken allereerst het dorp Mouzay, gelegen in het dal van de Maas aan het Canal de l'Est. Hier houdt de dorpskerk Église Saint Pierre et Saint Paul, een historisch monument dat de herinnering aan Dagobert II levend. Vanuit Mouzay ligt het gehucht Chamois binnen handbereik. Een landweggetje leidt naar een tweetal kastelen, die ooit in bezit zijn geweest van de Heren d'Herbeumont en de familie Charmoye. Het zijn het Château Bas-Charmois en het Château Haut-Charmois, waar volgens overlevering het levenloze lichaam van Koning Dagobert II direct is heengebracht, nadat hij door een van zijn volgelingen op 23 december 679 tijdens de jacht in het Bois de Woëvre is neergestoken bij de bron van de Arphays.

Omgevingsinformatie

Mouzay

De naam van dit dorp in het dal van de Maas aan het Canal de l'Est komt ongetwijfeld van het Latijnse 'Mosa – de Maas. Veel Gallo-Romeinse archeologische vondsten en overblijfselen verwijzen naar een oud verleden. Het is een gebied met water en bos. Naar het westen, aan weerszijden van de Maas en het kanaal, vinden we weidegrond. Dan komen de alluviale terrassen van de Maas, waar het bouwland ligt. Ten slotte, in het oosten, strekt zich het immense Fôret Domaniale de Woëvre uit, een mysterieus bos, ooit ondoordringbaar, dat met meer dan 1.500 hectare op het grondgebied van Mouzay ligt. Door

de eeuwen heen bepalen heftige gebeurtenissen de geschiedenis zoals de moord op Dagobert II, de laatste Merovingische koning. Of de executie van zes maquisards afgeslacht door Duitse troepen op 4 augustus 1944 in het Fôret Domaniale de Woëvre.

Mouzay is een autonoom dorp, dat als forensendorp economisch afhankelijk is van Stenay. Toch heeft het een welvarende periode gekend, die nog zichtbaar is in de architectuur van een aantal burgerlijke huizen uit de 18e eeuw. Tussen deze gebouwen staan nog veel oude boerderijen, schuren aan brede straten, die duiden op vroegere landbouwactiviteit. Zo zorgden de uitgestrekte weiden voor hooi voor het Franse leger. De weiden zijn verdwenen en het Maasdal is gebruikt voor exploitatie van het maasand. Nu worden de grindgaten geleidelijk teruggegeven aan de natuur en vormen ze een waar fauna- en floraparadijs. Aan het begin van de 20ste eeuw telt het dorp ook veel borduurateliers van de families Ulkowski, Sartelet, Ravel, Cappart, Louis, Rosenchild, Fourreaux, die wereldwijd bekend zijn bij de vorstenhuizen. Maar door de uitvinding van de Cornély borduurmachine rond 1914 verdwijnt dit ambacht na WO1 en de crisis van 1929.

Église Saint Pierre et Saint Paul - Mouzay

De eenvoudige dorpskerk is oorspronkelijk in de 9e eeuw gebouwd. Helaas zijn bijna alle Middeleeuwse Romaanse elementen van die oude kerk verloren gegaan, alleen de toren is behouden. Tijdens het beleg van Stenay in 1654 dient de kerk als kruitopslag. In 1786 wordt zij herbouwd in Renaissance stijl met een schip met 2 zijbeuken en met een koor afgesloten. Opvallend is het kerkmeubilair met banken en preekstoel, dat stamt uit de 18e eeuw. Het Barok altaar is omgeven door een zestal Korinthische zuilen met daarop een houten baldakijn. Verder zijn er zijaltaren en een aantal oude schilderijen. Ook de patrones van Frankrijk: Jeanne d'Arc is duidelijk aanwezig. Voor ons zijn de gebrandschilderde glas-in-lood vensters het meest opmerkelijk. Speciaal is in de linkerzijbeuk het venster van Saint Dagobert II, een geschenk van de parochianen aan de gemeenschap van Mouzay. Het is vervaardigd in het atelier

van Albert Louis Vermonet in Reims. Aan de zijde van Saint Dagobert II zien we links het gebrandschilderde glas-in-lood venster van de H. Lodewijk IX en rechts het venster van de roeping van Jeanne d'Arc door de H. Catharina, de H. Margaretha en de aartsengel Michaël. Andere glas-in-lood vensters zijn van de gebroeders Benoît. Buiten de kerk trekt op de zuidwesthoek een eigenaardig gevormde blok kalksteen de aandacht. De lokale legende vertelt dat dit de troon van Koning Dagobert II is.

Het buurtschap Charmois

Langs een veldkruis met op een sokkel een Maltezerkruis gaat een landweggetje naar het kleine buurtschap met een tweetal kastelen, die ooit in bezit zijn geweest van de Heren d'Herbeumont en de familie Charmoye. Al meteen aan onze linkerhand staat het Château Bas-Charmois met 2 torens, dat nauwelijks opvalt. Het ligt verscholen achter hoge bomen en stamt uit de 17e eeuw op Middeleeuwse fundamenten uit 1299. Het ondergaat in de 19e eeuw een metamorfose en heeft een Neo-Renaissance uitstraling gekregen. Onze interesse gaat veel meer uit naar het even verderop gelegen Château Haut-Charmois. Het is de plek waar volgens overlevering het levenloze lichaam van Koning Dagobert II direct is heengebracht, nadat hij door een van zijn volgelingen is neergestoken. Dit is op 23

december 679 gebeurd tijdens de jacht in het Fôret de Woëvre, als hij rond het middaguur uitrust tegen een grote eik en in gebed verzonken is. Het is volgens de legende gebeurd bij de bron van de Arphays, die nu de naam Fon-taine de Saint Dagobert draagt. Maar in die tijd heeft het huidige Château Haut-Charmois er natuurlijk nog niet ge-staan. Toch wijst alles erop, dat toen hier al een nederzetting of versterking moet zijn geweest en ook de aanwezigheid van een Gallisch Romeinse nederzetting wordt in teksten genoemd.

Het Château Haut-Charmois wordt omsloten door een gefortificeerde boerderij met bijgebouwen. Het robuuste kasteel doet denken aan het einde van de Middeleeuwen, wellicht door het defensieve karakter van de locatie. Het grondplan van het kasteel is met vier bastion torens, waarvan 3 met 2 verdiepingen. Aan de zijde van de binnenplaats is de begane grond 2 meter hoger, wat te zien is aan de trappen die naar de toegangspoort leiden. Bij aanpassing in 1615 (Dit jaartal is boven de ingang aangebracht) is grotendeels de oorspronkelijke bouw behouden gebleven. In 1870 wordt het gebouw een boerderij. Van het hoofdgebouw werd de helling van het dak afgebroken en de stenen lijst verwijderd om hooiramen mogelijk te maken. De haardplaats wordt afgebroken en afgevoerd naar het Château Bas-Charmois en ook het poorthuis wordt afgebroken. Rond 1978 is het Château Haut-Charmois helemaal vervallen. Dan wordt het kasteel eigendom van de familie Bonnefoy en in 1987 komt de restauratie op gang. Zorgvuldig is er gewerkt om het gebouw in de oorspronkelijke toestand terug te brengen. De houten gebinten, maar ook vloeren en plafonds, en het dak worden vervangen. De ramen worden naar de oorspronkelijke grootte terug gebracht en ook de natuurstenen ornamenten. De uitstraling van weleer keert terug. Het Château Haut-Charmois is nu privébezit van de familie Bonnefoy. Alain Bonnefoy heeft een kleine bierbrouwerij in de bijgebouwen ondergebracht. Hier wordt al meer dan 10 jaar een viertal verschillende artisanale biertjes gebrouwen, die luisteren naar de namen: Charmoy Blonde, Charmoy Ambrée, Bière de Mars en Bière de Noël'. Een reden om toch even aan te kloppen en je na een rondleiding te laten verleiden een van de biertjes te proeven!

